

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA SPOLEČENSKÝCH VĚD

Bakalářská práce

Vliv vstupu ČR do EU na vzdělávání Romů

Vedoucí práce: PhDr. Salim Murad, Ph.D.

Autor práce: Jiří Studnička

Studijní obor: AJ-SV se zaměřením na vzdělávání

České Budějovice 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů, které jsou uvedeny v seznamu literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Pedagogickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum: .....

Podpis: .....

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu bakalářské práce PhDr. Salimu Muradovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a vedení práce.

Obsah

1 Úvod.....	7
2 Historie Romů a snahy o jejich začlenění do společnosti.....	8
2.1 Od prvních zmínek o Romech po současnost.....	8
2.2 Specifické problémy při vzdělávání Romů.....	10
2.3 Diskriminace Romů v EU.....	11
2.4 D.H. a ostatní vs. Česká republika jako příklad diskriminace Romů v přístupu ke vzdělání.....	12
3 Vstup České republiky do EU a instituce na ochranu lidských práv EU.....	14
3.1 Shrnutí vstupu ČR do EU.....	14
3.2 Základní dokumenty Evropské unie.....	15
3.3 Instituce EU na ochranu lidských práv.....	16
4 Rada Evropy a další organizace při ochraně menšin v ČR.....	18
4.1 Rada Evropy.....	18
4.2 Další aktéři při ochraně minorit.....	23
5 Institucionální rámec boje proti diskriminaci Romů v ČR.....	29
5.1 Rada vlády České republiky pro záležitosti romské menšiny.....	29
5.2 Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách.....	34
5.3 Rada vlády pro lidská práva.....	35
5.4 Rada vlády pro národnostní menšiny.....	36
5.5 Antidiskriminační zákon.....	36
5.6 Školský zákon.....	37
5.7 NAPIV.....	37
5.8 Dekáda Romské inkluze.....	38
5.9 Veřejný ochránce práv.....	38
5.10 Omezení při přijímání legislativy.....	39
6 Zprávy ECRI a hodnotící zprávy EK.....	41
6.1 Zprávy Evropská komise proti rasismu a intolanci.....	41
6.2 Hodnotící zprávy EU.....	45
6.3 Porovnání zpráv ECRI a EK.....	48
7 Závěr.....	49
8 Zdroje.....	50

Anotace

Práce se věnuje vlivu vstupu ČR do EU a do dalších mezinárodních organizací na vzdělávání Romů. Konkrétně se práce zabývá politikou vzdělávání uskutečňovanou vládou ČR a tím, jak na tuto politiku působila EU svými institucemi a především pak jaký vliv měli Pravidelné zprávy o pokroku jednotlivých přístupujících zemí vydávané EU.

První část práce využívá především metodu sekundární analýzy dat vypracovaných v odborné literatuře k nastínění historického kontextu. Ve druhé části práce je použita metoda obsahové analýzy dokumentů, jako jsou mezinárodní smlouvy, výroční zprávy, hodnotící zprávy a podobně, týkajících se situace vzdělávání Romů v ČR.

Annotation

This bachelor thesis is concerned with the impact of the Czech republic's accession to the EU on the education of Roma. The bachelor thesis is focused on the educational policy made by the government of the Czech republic and the influence of the EU on policy making in the Czech republic.

The first part of this bachelor thesis uses the method of the secondary analysis of the data compiled in the scholarly literature to show historical context. The second part is based on the analysis of documents – international treaties, annual reports, evaluative reports, etc. concerning the situation of education of Roma.

1 Úvod

Problematika soužití většinové společnosti a Romského etnika je v samostatné České republice stále aktuální téma, které je velmi komplikované a které vždy vyvolává bouřlivé debaty.

Jednou z příčin obtížné inkluze Romů do většinové společnosti je především jejich nízká vzdělanost. S nízkým nebo žádným vzděláním přichází i horší nebo žádné pracovní místo. Bez vzdělání a práce se Romové ocitají v sociálně vyloučených lokalitách a demotivováni diskriminací a rasismem zůstávají vyčlenění ze společnosti a mnohdy závislí na sociálních dávkách, což majoritní společnost vidí jako největší problém.

Za stav Romské menšiny je ČR soustavně kritizována nejrůznějšími nevládními i vládními, mezinárodními i českými organizacemi na ochranu lidských práv. Jedním z kritiků je i Evropská unie.

Je třeba si ovšem uvědomit složitost celého problému a zahrnout nejenom vztah mezi ČR a EU na nejvyšší úrovni, ale i to, jak se k Romům samotným staví EU a také, jak se k celé věci staví jiné významné mezinárodní organizace, neboť tlak vyvíjený na ČR je v dané situaci globální.

Tato bakalářská práce tedy bude pracovat s výzkumnou otázkou, zda-li vliv vstupu ČR do EU přinesl pozitivní změny ve vzdělávání Romů. Z důvodu množství mezinárodní kritiky budou ovšem zohledněny i další mezinárodní instituce, především pak Rada Evropy, a jejich vliv na vzdělávání Romů v ČR.

Celkově je práce analýzou konkrétní politiky učiněné v oblasti vzdělávání Romů. První část nastiňuje historii Romů i současné problémy, které se objevují při vzdělávání tohoto etnika v českém prostředí. Ve druhé části je poté vykresleno působení EU a dalších organizací na ČR v oblasti vzdělávání Romů a samotná politika vlády ČR této oblasti. V závěrečné části jsou pak zpracovány zásadní dokumenty hodnotící situaci ve vzdělávání Romů v ČR, kterými jsou Hodnotící zprávy Evropské komise a zprávy ECRI.

První část práce využívá především metodu sekundární analýzy dat vypracovaných v odborné literatuře. Ve druhé části práce je použita metoda obsahové analýzy dokumentů, kterými jsou především mezinárodní smlouvy, výroční zprávy, hodnotící zprávy apod.

2 Historie Romů a snahy o jejich začlenění do společnosti

2.1 Od prvních zmínek o Romech po současnost

Romové byli již od příchodu na Evropský kontinent odsunuti na okraj společnosti a bylo s nimi zacházeno jako s méněcennými. Od dob středověku se však situace Romů příliš nezlepšila. Romové mají stále nižší životní úroveň, v porovnání s majoritou, a stále jsou odsunuti mimo většinovou společnost.

Již ve 12. století se Romové objevují na území Evropy a první zmínky o jejich přítomnosti v českých zemích se datují do roku 1417. (Horváthová, 2002) Od té doby se však stále setkávají útlakem, nepochopením a diskriminací a jsou považováni za méněcenné. Nejhorší kapitolou dějin Romů je však 2. Světová válka.

Nacistické Německo si, stejně jako v případě Židů, počínalo velmi vynalézavě a systematicky při řešení „Cikánské otázky“. Nejprve bylo zřízeno několik výzkumných ústavů, které dali Nacistům do rukou „důkaz“ v podobě vědeckých studií o jejich vlastní nadřazenosti a Romové pak byli označeni za „sociální psychopaty“. (Šotolová, 2008)

Romové byli dokonce považováni za nebezpečnější než Židé. Pokud totiž lidé měli jen jednoho Židovského prarodiče, byli ušetřeni. Když ale tento prarodič byl Rom, nebylo záchrany. (Šotolová, 2008)

Romové tedy byli posíláni do pracovních i koncentračních táborů a postupně vyhlazováni. Umírali především v důsledku velmi namáhavé práce a nelidských životních podmínek.

Před Nacistickou okupací žilo v Čechách a na Moravě přibližně 7000 Romů. Po druhé světové válce se jich vrátilo okolo pěti set. (Horváthová, 2002) Přesto se na Romské oběti Nacistických vražd zapomnělo a příliš, nebo vůbec, se o nich nehovořilo.

Po druhé světové válce se zpět na území Čech a Moravy vrátilo minimum Romů. Většina Romů totiž přišla nově, především ze Slovenska. Na našem území, v příhraničních oblastech, hledali především práci, protože Čechy a Morava byli mnohem více průmyslově zaměřené než Slovensko. Také zde byly lepší podmínky k bydlení.

Romové se ovšem stále lišili od ostatních obyvatel Československa, například svým kočovným způsobem života.¹ Ten, spolu se špatnými podmínkami k bydlení,

---

¹ Kočovní způsob života byl typický jen pro část Romů.

nedostatečnou hygienou a předsudky od majoritní společnosti, zapříčinil, že se Romové stále segregovali.

Ačkoliv první snahy o asimilaci Romů do společnosti podnikla tehdejší vláda v roce 1952 směrnicí „Úprava poměrů osob cikánského původu“, ve které je v osmi bodech uveden program převýchovy Romů, zásadní změnu přinesl až rok 1958, kdy byl schválen zákon č 74/1958 Sb. o trvalém usídlení kočovných a polokočovných osob. (Šotolová, 2008)

Tento zákon znamenal zákaz tradičního způsobu života pro Romy, kteří museli pod hrozbou vězení zůstat na místě, ve kterém se zrovna nacházeli a dále již nekočovat. Lidem, kterých se tento zákon týkal, bylo přiděleno zaměstnání a zajištěno ubytování. Nesměli ovšem bez povolení toto zaměstnání nebo ubytování změnit. (Šotolová, 2008)

Během dalších let se snahy komunistů soustředili na zničení původních Romských osad na Slovensku a přesun lidí z těchto oblastí do Čech. Výsledky ovšem byly nereálné a bydlení pro všechny Romy nebylo možné zajistit.

Snahy o takzvanou asimilaci Romů tak byly omezeny na smazání materiálních rozdílů mezi majoritou a Romy. Na specifické etnické projevy nebyl brán zřetel.

V sedmdesátých letech 20. století vzniká směrnice „O výchově a vzdělání výchovně zanedbaných a prospěchově opožděných cikánských dětí“. (Šotolová, 2008) Tato směrnice ukazuje postupy při vzdělávání Romských dětí. Doporučuje zakládat speciální třídy. Také doporučuje zřizovat samostatné mateřské školy pro romské děti v místech jejich vysoké koncentrace. Dále klade důraz na vyučovací jazyk a klasifikaci, při které by se učitelé měli vyhýbat nejnižším stupňům.

Důležité také je, že všechny snahy o asimilaci Romů byly prováděny bez aktivní účasti Romů a bez ohledu na specifika Romské kultury. Komunistická vláda řešila Romy bez znalosti souvislostí a často velmi hrubě.

Tím, že Romům byl zakázán tradiční způsob života – kočování – a tradiční způsoby obživy, kterými byli ruční řemeslné práce, se situace Romů nezlepšila. Majoritní společnost stále Romy vnímala negativně. Tehdejší vláda totiž podcenila, nebo spíše nevěnovala pozornost, jiné než materiální stránce věci. Romové získali práci a ubytování bez vlastního přičinění a tento postoj, že stát se o Romy postará, přetrvává i nyní.

S pádem komunismu v roce 1989 a změnou fungování trhu, se museli vyrovnat i Romové. Ocitli se totiž v situaci tzv. „Trojí exkluze²“ (Barša, 2001), se kterou se museli

---

2 Exkluze socioekonomická (nezaměstnanost, sociální status), kulturní (segregace ve školství) a politická (absence Romských politiků).

vyrovnat. Nízká vzdělanost a mizivá motivace k vlastnímu sebezdokonalování, spolu s předsudky většiny společnosti zapříčinila, že se tento problém stále nepodařilo vyřešit.

Romské děti totiž, podle výzkumu z roku 1999, měli 27x vyšší šanci jít do zvláštní školy než děti z majoritní společnosti.³ Tím, že se tento problém stále nedaří vyřešit a Romské děti jsou ve většině posíláni do základních škol praktických (dříve zvláštních škol) a tím nemají šanci získat zaměstnání, ztrácí Česká republika podle nejnižších odhadů kolem 9 miliard Kč ročně.⁴

Lidé navíc mají pocit, že Romové zneužívají sociální dávky a tím stát okrádají. V tomto duchu se nesli i některá předvolební hesla politických stran při volbách do poslanecké sněmovny v roce 2010.⁵ Ovšem z nedávné studie vyplynulo, že sociální dávky jsou zneužívány především při vyplácení podpory v nezaměstnanosti i když lidé pracují, tedy především z důvodu práce „na černo“. I tak tvoří celkové zneužívání sociálních dávek okolo 0,35% státního rozpočtu, tedy jednotky miliard korun.⁶ Argument o „okrádání státu“ je tedy mylný. Čechům ale i tak Romové vadí, když v nedávném výzkumu CVVM uvedlo svůj záporný vztah k Romům 78% dotázaných.⁷

Dalším závažným faktorem jsou i extremistické skupiny. Podle posledních dat z roku 2008 bylo za spáchání trestných činů s extremistickým podtextem stíháno 195 osob.⁸

Situace Romů tedy není jednoduchá. I když žijí v demokratickém státě, jejich práva nejsou zcela dodržována a řešení je v nedohlednu. Podle dostupných informací ale můžeme předpokládat, že vyřešení Romské situace by celé České republice přineslo nejenom miliardy korun navíc, ale vyřešil by se i tisíciletý rozpor mezi Romy a majoritní společností.

2.2 Specifické problémy při vzdělávání Romů

Základním problémem při vzdělávání Romů vždy byla jazyková vybavenost mladých Romů. Dá se říci, že Romové používají jakýsi mix češtiny a romštiny, který

---

3 The situation of roma in an enlarged European Union. [online]. *Europa*. 2004. [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=99&langId=en>>

4 ECONOMIC COSTS OF ROMA EXCLUSION. [online]. *The World Bank Group*. 2011. [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: <<http://go.worldbank.org/G1EL5HZ8S0>>

5 Viz například heslo ODS: „Vezmeme dávky těm, kteří odmítají pracovat“

6 Výše zneužívání sociálních dávek se pohybuje okolo 0,35 procenta státního rozpočtu. Jinou cestou unikají ze státní poklady stovky miliard. [online]. *Romea.cz*. [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <<http://www.romea.cz/cz/zpravy/vyse-zneuzivani-socialnich-davek-se-pohybuje-okolo-0-35-procenta-statniho-rozpoctu-jinou-cestou-unikaji-ze-statni-poklady>>

7 Vztah Cechu k národnostním skupinám žijícím v ČR. [online]. *CVVM*. 2012. [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101271s_ov120413.pdf>

8 Strategie boje proti extremismu. [online]. *MVCR*. 2009. [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/soubor/strategie-extrem-2009-pdf.aspx>>

majoritní české společnosti může připadat jako zaostalý způsob vyjadřování.

„Romský jazyk například nezná „ř“. Proto některé děti nerozeznají „ž“ od „ř“ a místo „řikat“ píší „žikat“. Také se můžeme setkat s absencí souhlásek *ou* a *au* a z toho vyplývající chyby: *s maminké, avtobus*.“ (Šotolová, 2008)

Takovýchto příkladů bychom našli mnoho, ale nebudeme se jimi nadále zabývat, neboť to není hlavní téma této práce. Důležité ovšem je si uvědomit, že Romské děti používají češtinu romským způsobem vidění světa a proto dochází k nepochopení mezi Čechy a Romy už v nízkém věku.

Dalšími problémy jsou nedostatečné hygienické návyky a jiné hodnoty a zvyky vzniklé z odlišného sociálně-kulturního prostředí. Mnohé děti nechodí do mateřských škol a nemohou tak dohonit rozdíl mezi kulturami. Často také sami Romové nejeví o vzdělání svých dětí zájem.

Samozřejmě je problémem i předpojatost majoritní společnosti vůči Romům, která často Romy diskvalifikuje už jen při prvním kontaktu. Touto předpojatostí může být ovlivněn i pedagog, či psycholog a špatně odhadne psychický stav dítěte, které je pak zbytečně posíláno do speciálních škol, kde se mu dostává horšího vzdělání.

Ve výzkumu z roku 2011 uskutečněném mezi Romskými přistěhovalci do Velké Británie je uvedeno několik rodin a jejich zkušeností s českým systémem školství a se systémem ve VB. Děti chodící v ČR do zvláštních škol, chodí ve VB do normálních škol a dosahují normálních výsledků.⁹

2.3 Diskriminace Romů v EU

Situace Romů ovšem není negativní jen v ČR. S rozšířením EU totiž došlo i na začlenění Romů a minorit obecně do EU. Na tento stav musela EU reagovat a tak se některé její aktivity zaměřují právě na tuto oblast.

Ve výzkumu zvaném EU-MIDIS¹⁰ (European Union Minorities and Discrimination Survey) z roku 2009, který byl proveden Agenturou Evropské unie pro základní práva (FRA), se poprvé můžeme setkat s výzkumem, ve kterém byli dotazováni příslušníci různých menšin a přistěhovalci ve všech 27 státech EU. Celkem bylo dotazováno 23 500 příslušníků menšin nebo přistěhovalců. Navíc bylo při klíčových otázkách dotazováno i 5 000 členů majority ve vybraných oblastech.

9 EQUALITY AND THE ROMA EDUCATION FUND: *From Segregation to Inclusion: Roma Pupils in the United Kingdom*. [online]. 2011. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z:

<http://equality.uk.com/Education_files/From%20segregation%20to%20integration_1.pdf>

10 Šetření o menšinách a diskriminaci v Evropské unii. [online]. *Europa*. [cit. 2012-03-11]. Dostupné z:

<http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/EU-MIDIS_ROMA_CS.pdf>

Z výzkumu vyplývá že dotazovaní Romové žijící v ČR byly v 64% terčem diskriminace v daném roce, což nejvíce ze všech zkoumaných států (druhé Maďarsko má 62%). Jako nejčastější oblasti diskriminace jsou uváděny v ČR soukromé služby (42%) a diskriminace při hledání práce nebo v práci (32%). Oblast školství je poté vnímána jako nejméně diskriminační (11%). Na otázku, zda-li Romové diskriminaci neohlásili odpovědělo kladně 66% Romů žijících v ČR, což je nejméně ze všech šetřených států (nejvíce neohlašují diskriminaci v Bulharsku – 92%). Důvodem k neohlášení je poté nejčastěji přesvědčení, že by se nic nezměnilo (78%). Ovšem 52% dotázaných zároveň neví, jak a kde diskriminaci ohlásit. Romové z ČR navíc oproti jiným zemím mají nejvyšší povědomost o anti-diskriminačních zákonech a organizacích na podporu menšin.

Na tento výzkum reagovala ČR a svým způsobem shrnuje výsledky šetření.¹¹ Podle této zprávy se cítí Romové v ČR nejvíce diskriminovaní právě protože jsou vzdělanější než Romové v dalších šetřených státech a mají lepší povědomí o anti-diskriminačních zákonech a organizacích. Dále fakt, že v ČR je nejméně neohlášených případů diskriminace poukazuje na rostoucí právní povědomí Romů, zlepšení vztahu Romů s policií a větší důvěru v institucionální systém.

2.4 D.H. a ostatní vs. Česká republika jako příklad diskriminace Romů v přístupu ke vzdělání

Ačkoliv Romové podle průzkumu EU-MIDIS necítí tak velkou diskriminaci v oblasti vzdělávání, což se dá zdůvodnit nezájmem většiny Romů o vzdělání, proběhl v letech 2000 – 2007 soudní spor u Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku, který odhalil nejzávažnější problém v současném systému vzdělávání Romů, kterým je segregace Romů.

13.listopadu 2007 vynesl Velký senát Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku rozsudek ve věci D.H. a ostatní proti ČR ve které skupina 18ti Romů žalovala ČR za to, že jim bylo odepřeno právo na rovné vzdělávání tím, že byli posláni do zvláštních škol. Rozsudku, který dal za pravdu žalující straně, předcházela dlouhá léta soudních sporů v ČR i na půdě Rady Evropy.

Celý spor se věnoval stížnosti 18ti Romů, kteří byli mezi léty 1996 až 1999 zařazeni, na základě výsledků psychologických testů, do zvláštních škol v Ostravě. Rodiče těchto dětí s přeřazením souhlasili a někteří jej dokonce vyžadovali. Nikdo navíc nevyužil

---

11 Mapování diskriminace napříč Evropou: Šetření o menšinách a diskriminaci v Evropské unii (EU-MIDIS). [online]. *Vláda ČR*. [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/CZE-FRA_diskriminace.doc>

možnosti odvolání.

15.června 1999 zaslalo 14 z 18ti Romů návrh na přezkoumání jejich zařazení do zvláštních škol Školskému úřadu. Ten ovšem neshledal žádné pochybení v celém procesu.

Ve stejný den, tedy 15.června 1999, podalo 12 z 18ti Romů stížnost k Ústavnímu soudu ČR. Ve své stížnosti argumentovali především tím, že nebyli dostatečně informováni o důsledcích takového zařazení. Zároveň poukázali na to, že v souvislosti s běžným uplatňováním zákonů v ČR existují dva paralelní systémy škol – školy pro většinu a školy pro Romy. Další námitkou bylo, že toto rozdělení nemá žádné rozumné vysvětlení a že byli tím pádem diskriminováni a že došlo k porušení jejich základních práv. Tím, že byli umístěni ve zvláštních školách, získali horší vzdělání a byly tak handicapovány při dalším vzdělávání. Ústavní soud tuto žalobu zamítl, ovšem doporučil, aby se příslušné správní orgány dál touto věcí zabývali.

Dalším krokem poté byla žaloba k Evropskému soudu pro lidská práva podaná 18.dubna 2000. Sedmičlenný senát 7.února 2006 rozhodl, že nedošlo k porušení článku 14¹² ve spojení s článkem 2 Protokolu č.1¹³ Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod.

Případ byl poté postoupen velkému 17ti člennému senátu. Ten, jak již bylo napsáno výše, rozhodl ve prospěch stěžovatelů. Soud zejména přihlédl k množství studií nevládních organizací a také k jiným již řešeným soudním sporům zabývající se diskriminací. Podotýkal také vysoké množství Romských dětí ve zvláštních školách, které nemá žádný rozumný důvod. Soud také uznal, že testy používané k rozřazování žáků nejsou přizpůsobena Romskému etniku.

Šlo tedy o zásadní rozsudek, který poukázal na mezery v českém systému školství. Česká republika ovšem v době vynesení rozsudku již měla řadu programů na podporu Romských žáků. Soud právě zmiňoval ČR jako jednu z mála zemí, která se s danou situací snaží bojovat.

---

12 Článek 14 Úmluvy zní: „Zákaz diskriminace: Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoli důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnostní nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení.“ (Úmluva o ochraně lidských práv a svobod)

13 Článek 2 Protokolu č. 1 zní: „Právo na vzdělání: Nikomu nesmí být odepřeno právo na vzdělání. Při výkonu jakýchkoli funkcí v oblasti výchovy a výuky, které stát vykonává, bude respektovat právo rodičů zajišťovat tuto výchovu a vzdělání ve shodě s jejich vlastním náboženským a filozofickým přesvědčením.“ (Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod)

3 Vstup České republiky do EU a instituce na ochranu lidských práv EU

3.1 Shrnutí vstupu ČR do EU

Již od Sametové revoluce z roku 1989 můžeme hovořit o snaze Československa o vstup do Evropské unie, tehdy ještě známé jako Evropská společenství. V roce 1991 již byla podepsána Evropská dohoda zakládající přidružení mezi ČSFR a ES, která však nikdy nevstoupila v platnost. (Kubát, 2001) Vzhledem k rozpadu ČSFR v roce 1993 byla vypracována nová dohoda zakládající přidružení ČR a ES. Tato dohoda vstoupila v platnost v roce 1995.

V této Dohodě o přidružení České republiky k Evropské unii, platné od roku 1995, je zmíněna i ochrana lidských práv. V hlavě 2, článku 6 je napsáno: „*Úcta k demokratickým zásadám a lidským právům stanoveným v Helsinském závěrečném aktu a Pařížské chartě pro novou Evropu, stejně jako zásady tržní ekonomiky, působí na domácí a zahraniční politiku stran a vytváří základní prvky tohoto přidružení.*“ (Dohoda o přidružení České republiky k Evropské unii). Pokud by tedy Česká republika porušovala lidská práva, mohla by EU Dohodu o přidružení zrušit.

V Helsinském závěrečném aktu z roku 1975 se poté píše o respektu k lidským právům bez rozdílu rasy. Také je zde napsáno, že menšiny nesmějí být jakkoliv utlačovány a stát má naopak tyto menšiny ochraňovat. V Pařížské chartě pro novou Evropu z roku 1990 se opět hovoří o dodržování základních lidských práv jako o základu této smlouvy.

V roce 1996 podává Česká republika přihlášku ke členství v Evropské unii. Od roku 1998 poté začínají přístupové rozhovory mezi EU a ČR, které mají za cíl sjednotit legislativu obou stran. Přesněji řečeno, Česká republika, pokud chtěla vstoupit do EU, musela přijmout nové zákony a podepsat zásadní dokumenty, aby se stala rovnocenným partnerem západních demokratických států.

Česká republika byla během přijímacího procesu monitorována Evropskou unií, která sledovala celý proces přijímání důležitých zákonů a plnění Kodaňských kritérií¹⁴. Za tu dobu bylo napsáno několik Hodnotících zpráv o ČR s cílem poukázat na slabá místa, která byla třeba vyřešit. Mezi slabá místa patří i diskriminace Romů. Tyto zásadní dokumenty monitorují stav ČR v různých oblastech v jednoročních intervalech. Je to tedy

---

¹⁴ Kritéria: politická (stabilní instituce garantující demokracii, právní stát, ochrana lidských práv a respektování menšin), hospodářská (fungující tržní hospodářství), zavádění *acquis* (věrnost politickým, hospodářským a měnovým cílům Unie).

významný zdroj informací vypovídající o ČR. (viz. Kapitola 6)

Jednou ze základních podmínek vstupu ČR do EU byla stanovena ochrana lidských práv a také respektování menšin. Znamená to tedy, že pokud by nebyla lidská práva a práva menšin v České republice dodržována, nemohla by ČR vstoupit do Evropské unie.

V roce 2002 byli uzavřeny všechny vyjednávané kapitoly a ČR měla vstoupit do EU v roce 2004. Předtím byl ovšem učiněn ještě jeden poslední krok, kterým bylo referendum o vstupu ČR do EU, které proběhlo v roce 2003 jako vůbec první a zatím i poslední referendum v historii ČR. V referendu se vyjádřilo 77,33% občanů pro vstup ČR do EU a ČR tedy následně v roce 2004 vstoupila do EU.¹⁵

3.2 Základní dokumenty Evropské unie

Již v Maastrichtské smlouvě platné od roku 1993 se v úvodu píše že členské státy „*POTVRZUJÍ svou oddanost zásadám svobody, demokracie a úcty k lidským právům a základním svobodám a zásadám právního státu.*“ (Maastrichtská smlouva) Dále se můžeme v článku F odstavci 2 dočíst že „*Unie ctí základní práva zaručená Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod podepsanou v Římě dne 4. listopadu 1950 a ta, jež vyplývají z ústavních tradic společných členským státům, jako obecné zásady práva Společenství.*“ (Maastrichtská smlouva)

Tuto Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod podepsalo Československo v roce 1991. V této úmluvě se píše, že „*Nikomu nesmí být odepřeno právo na vzdělání.*“ a také, že „*Užívání práv a svobod přiznaných touto úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoliv důvodu, jako je [...] příslušnost k národnostní menšině [...]*“ (Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod)

V Amsterodamské smlouvě z roku 1999 se navíc objevuje nový článek 7, který říká, že dojde-li k porušení článku 6 (původně článek F), ve kterém se píše: „*Unie je založena na zásadách svobody, demokracie, právního státu a respektování lidských práv a základních svobod, zásadách, které jsou společné členským státům.*“ (Amsterodamská smlouva), může dojít k pozastavení členství státu, kterého se porušení tohoto článku týká. Je zde tedy vidět vážnost, kterou dodržování lidských práv pro Evropskou unii má.

Ve smlouvě z Nice z roku 2001 se znění těchto článků nemění. Další úpravy přináší až Lisabonská smlouva z roku 2007, kde se ve článku 6 píše: „*Unie uznává práva, svobody a zásady obsažené v Listině základních práv Evropské unie ze dne 7. prosince*

¹⁵ Referendum o přistoupení České republiky k Evropské unii konané ve dnech 13.-14.06.2003. [online]. *Volby.cz*. [cit. 2012-04-26]. Dostupné z: <<http://www.volby.cz/pls/ref2003/re13?xjazyk=CZ>>

2000, ve znění upraveném dne 12. prosince 2007 ve Štrasburku, jež má stejnou právní sílu jako Smlouvy.“ (Lisabonská smlouva). Listina základních práv EU je zde tedy postavena na stejnou úroveň jako Lisabonská smlouva. Tato Listina základních práv EU nahrazuje původní Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, na kterou bylo odkazováno v předešlých smlouvách.

V této nové listině je každému člověku zajištěno právo na vzdělání a bezplatnou povinnou školní docházku. Také je zde výslovně zakázána diskriminace na základě národnosti v článku 21 odst. 2 kapitoly 3.

Situace ohledně Listiny základních práv EU je ovšem zatím nepřehledná. Václav Klaus požaduje výjimku pro ČR, protože se obává soudních sporů ohledně Benešových dekretů.¹⁶ Je ovšem nejisté, jestli bude požadovaná výjimka nakonec ratifikována.

Tato výjimka, která je platná pouze pro Polsko a Velkou Británii, znemožňuje Soudnímu dvoru Evropské unie rozhodovat o věcech týkajících se porušování Listiny. Nejedná se tedy pouze o obávané Benešovi dekry, ale i například o oblast diskriminace Romů.

3.3 Instituce EU na ochranu lidských práv

Evropská unie velmi dbá na dodržování lidských práv, jak je patrné z výše jmenovaných smluv a dokumentů. K ochraně a garanci dodržování lidských práv v EU vzniklo několik institucí s různým vlivem.

Základní institucí EU na poli lidských práv je Agentura EU pro základní lidská práva (FRA), která ovšem vznikla až v roce 2007. Její hlavní činností je monitorování dodržování lidských práv v členských zemích EU a následné vydávání doporučení pro zlepšení dodržování těchto práv.

FRA se zabývá i otázkou diskriminace Romů. Z mnoha vydaných zpráv agenturou FRA stojí za zmínku především průzkum EU-MIDIS (Šetření o menšinách a diskriminaci v Evropské unii), který poskytuje data o výskytu diskriminace vůči minoritám v celé EU a zároveň srovnává její úroveň mezi jednotlivými státy.

Před FRA ovšem v rámci EU působila ještě jiná organizace zabývající se diskriminací, která nesla název Evropské monitorovací centrum rasismu a xenofobie (EUMC). Svou aktivitu EUMC zahájilo v roce 1998 a skončilo se založením FRA v roce 2007. EUMC svojí činností monitorovala projevy rasismu, xenofobie, antisemitismu apod.

---

¹⁶ Summit EU rozhodl: Česko dostane požadovanou výjimku. [online]. *Ceskatelevize.cz*. [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/71034-summit-eu-rozhodl-cesko-dostane-pozadovanou-vyjimku/>>

v celé EU.

I tato organizace se zabývala diskriminací Romů. Bylo opět vydáno několik zpráv týkajících se Romů i jejich přístupu ke vzdělání, kde se hovoří o nízké vzdělanosti, segregaci a podobně.¹⁷

Další formou podpory EU při ochraně lidských práv v ČR byl i tlak na přijetí tzv. Antidiskriminačního zákona, který je popsán v kapitole 5 této práce a který vychází především ze Směrnice Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ.

Nejnovější snahou EU o zlepšení situace Romů je strategie Evropské komise s názvem Rámec EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů do roku 2020 ze dne 5.4.2011. V tomto dokumentu je konstatováno, že byl učiněn určitý pokrok, ale že by měli státy začít více konat. Na základě toho, požadovala EK od členských států vypracování vnitrostátních strategií integrace Romů. Česká republika pro tento účel již vlastní strategii vypracovanou měla a byla jí Koncepce romské integrace (viz kapitola 5). Evropská komise ovšem silně naléhá, aby tyto strategie byly do roku 2020 dodrženy a situace Romů se zřetelně zlepšila.

Romská platforma a Evropské romské summity jsou dalšími aktivitami vyvíjenými EU k potlačení diskriminace Romů. V obou dvou případech jde vždy o setkávání odborníků z různých zemí EU a vyměňování si zkušeností a názorů na celou problematiku.

V neposlední řadě také EU podporuje boj proti diskriminaci prostřednictvím svých fondů. Jedním z těchto fondů je např. Evropský sociální fond, který se zaměřuje i na oblast školství. Ovšem s čerpáním dotací z těchto fondů je bohužel v současné době problém, protože se MŠMT ČR nedaří z nich čerpat finance.¹⁸

Evropská unie se tedy snaží na dodržování lidských práv v členských zemích tlačit nepřímou především ve formě tvorby zpráv, mezistátních konferencí a financováním sociálních projektů. Otázce vzdělávání Romů se sice EU věnuje podrobně, ale členským státům do obsahu a organizace celého systému školství nemůže EU zasahovat. EU může pouze doporučovat opatření a podporovat snahy o změnu, což za pomoci výše jmenovaných nástrojů činí.

---

17 Například: Roma and Travellers in Public Education. [online]. *FRA*. [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_per_year/previous_publications/pub_t_r_romaeducation_en.htm>

18 Eurokomisař o dotacích pro školství: Vidím pokrok, ale vyhráno nemáte. [online]. *Idnes.cz*. [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/rozhovor-s-eurokomisarem-pro-zamestnanost-laszlo-andorem-po2-/domaci.aspx?c=A120322_210453_domaci_abr>

4 Rada Evropy a další organizace při ochraně menšin v ČR

4.1 Rada Evropy

Rada Evropy, založená ve Štrasburku, nyní pokrývá téměř celý Evropský kontinent s 47 členskými státy. Založená 5 května roku 1949 deseti zeměmi, Rada Evropy se snaží napříč Evropou rozvíjet demokratické principy založené na Evropské konvenci lidských práv a dalších dokumentech na ochranu jednotlivců.¹⁹

Česká republika vstoupila do Rady Evropy v roce 1993 a zároveň tak podepsala mnoho dohod na ochranu lidských práv. Základní dokument o ochraně lidských práv, Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsalo Československo již v roce 1991 (viz kapitola 3), čímž se tento dokument stal součástí českého právního řádu.

Tím, že Česká republika podepsala tento základní dokument Rady Evropy, získali její občané možnost soudit se s Českou republikou u Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Tento soud projednává porušení zmíněné Úmluvy. Rozsudky tohoto soudu jsou pro ČR právně závazné.

Jedním z případů, kterým se Evropský soud zabýval, je i D. H. a ostatní versus Česká republika, který je shrnut v kapitole 2.

4.1.1 Komisař Rady Evropy pro lidská práva

Komisař pro lidská práva je nezávislou institucí v rámci Rady Evropy, jehož cílem je snaha o zvýšení povědomí a respektu k lidským právům v členských zemích Rady Evropy. Jeho hlavními aktivitami jsou návštěvy členských států s následnou tvorbou zprávy o stavu lidských práv v konkrétním státě a veřejná vystoupení na seminářích, konferencích apod.

Od roku 1999, kdy zahájil svou činnost první komisař Álvaro Gil-Robles, byly o ČR vydány dvě zprávy. První zprávu v roce 2003 vydal právě Gil-Robles, kterého v roce 2006 nahradil Thomas Hammarberg. Ten vydal v roce 2011 druhou zprávu o ČR. V současné době je komisařem Nils Muižnieks, který zahájil svou činnost ve funkci 1. dubna 2012.

V první zprávě z roku 2003 je ČR mimo jiné kritizována za situaci Romské

---

19 Who are we?. [online]. COE. [cit. 2011-12-30]. Dostupné z: <<http://www.coe.int/aboutCoe/index.asp?page=quisommesnous>>

menšiny. První kritizovanou věcí je vzdělávání této menšiny. Jako hlavní problém je zde zmíněna segregace ve školství. Dále jsou však pozitivně vnímány snahy o změnu situace ve formě konkrétních programů. Tyto programy jsou ale nedostatečně rozšířené a podporované. Je tedy doporučeno zintenzivnit práci na inkluzi Romů do společnosti.

V roce 2006 byla vydána zpráva, která hodnotila pokrok při implementaci doporučení ze zprávy z roku 2003. V té je uznáno, že se situace pomalu mění a proto je opět doporučeno zintenzivnit toto úsilí.

Druhá, a zatím poslední, zpráva byla vydána v roce 2011. V této zprávě je opět jako hlavní problém uvedena segregace ve školství. Stejně jako v předchozí zprávě je kladně hodnocena určitá snaha o změnu situace, která je ovšem stále nedostatečná a vyžaduje větší úsilí.

Celkově jsou zprávy Komisaře Rady Evropy o ČR podobné jiným zprávám jiných institucí a doporučují stejné věci. Zprávy Komisaře jsou ovšem více mediálně známé a vyvolávají větší diskuzi na téma inkluze Romů.

4.1.2 Evropská komise proti rasismu a intoleranci

ECRI (European Commission against Racism and Intolerance) je orgánem rady Evropy a byla založena v roce 1994 s cílem potírat narůstající projevy rasismu, xenofobie, antisemitismu a jiných druhů nesnášenlivosti, jež ohrožují lidská práva a demokratické hodnoty v Evropě.²⁰

ECRI během doby své existence vydala zatím čtyři zprávy v letech 1997, 1999, 2004 a 2009 o míře rasismu v České republice, kde především hodnotí pokrok v této oblasti a doporučuje další směřování ČR. Ve zprávách jsou uvedeny jak pozitivní, tak negativní stanoviska ECRI. Zprávy obsahují také doporučení i s možnými konkrétními změnami zákonů. Zprávy se zabírají širokým spektrem otázek a jsou sestavovány odborníky z daných oblastí na základě zkoumání mnoha informací. Mezi zkoumané otázky samozřejmě patří i vzdělávání, kde je vyhodnocen pokrok ČR ve vztahu ke vzdělávání Romů.

Během sestavování těchto zpráv dochází k důvěrné oboustranné komunikaci mezi ECRI a jednotlivými orgány samosprávy, které mají možnost se vyjádřit ke zkoumaným problémům. ECRI využívá nejenom oficiální statistiky a stanoviska vlády, ale také informace z nevládních organizací, občanských sdružení apod.

---

²⁰ Situace v jednotlivých zemích, návrhy opatření: Česká republika. [online]. COE. 1997. [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Czech_Republic/CZE-CbC-I-1997-050-CZ.pdf>

Zprávy ECRI se tedy stali důležitým nástrojem pro přijímání opatření v oblasti rasismu a diskriminace. Nicméně podle ECRI se mezi jednotlivými posudky často mnoho nezměnilo a řešení problémů postupuje pomalu.

Je také nutné uvést, že k třetí zprávě z roku 2004 byla výjimečně připojena příloha se stanoviskem Ministerstva Vnitra, která některá tvrzení ze zprávy ECRI odmítá. S tímto faktem bylo při zpracovávání údajů pro tuto práci počítáno a případné rozpory zaznamenány, neboť konkrétně se zprávami, které jsou velmi obsáhlé pro sledování situace Romů v ČR důležité, zabýváme v samostatné kapitole 6.

4.1.3 Evropská sociální charta

Tato listina vznikla v roce 1961 v Turíně. Členové Rady Evropy tuto smlouvu poté postupně ratifikovali. Ačkoliv je Česká republika členem Rady Evropy od roku 1993, tuto chartu podepsala až v roce 1999. Za toto pozdní přijetí byla ČR také kritizována ve zprávách ECRI.

V samotné listině jsou popsána základní sociální práva, která se podepsané státy zavázali plnit. V preambuli se píše o tom, že *„užívání sociálních práv by mělo být zajištěno bez diskriminace.“* (Evropská sociální charta)

Článek 7 se poté samostatně zabývá právem dětí na ochranu a to především ve smyslu stanovení minimálního věku pro zaměstnání a omezení zátěže mladistvých zaměstnanců s cílem zajistit jejich optimální přípravu na budoucí zaměstnání.

Česká republika vydala zatím sedm zpráv o plnění této charty ve kterých popisuje plnění této listiny. Jde ale ovšem o jiná témata než je vzdělávání.

4.1.4 Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin

V roce 1995 byla ve Štrasburku přijata Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin, která si kladla za cíl prohloubit ochranu lidských práv a zamezit diskriminaci menšin. Česká republika se jako člen Rady Evropy připojila k této úmluvě v roce 1998 a opět byla kritizována za pomalost při ratifikaci této dohody.

Úmluva se konkrétně a do hloubky zabývá ochranou práv menšin. V oblasti vzdělávání je v článku 12 napsáno že *„státy přijímají opatření na podporu znalostí kultury, historie, jazyka a náboženství svých národnostních menšin a většiny“* (Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin). V tom samém článku se píše i o vzdělávání učitelů z důvodu výuky o těchto menšinách. Také se státy podpisem zavazují zajistit rovný přístup ke vzdělání pro menšinu.

Zajímavé rovněž je, že státy mají, podle této dohody, usilovat o vzdělávání v rodném jazyce menšiny, pokud je to z důvodu například vyšší koncentrace menšiny v dané oblasti vhodné. To ovšem nesmí být na újmu učení se úřednímu jazyku.

Od ratifikace Úmluvy byly vypracovány tři monitorovací cykly o plnění Úmluvy v letech 1999, 2004 a 2009. Na začátku každého cyklu vždy ČR vydala periodickou zprávu ve které popisovala jak plní Rámcovou úmluvu. K této zprávě se poté vyjádřil poradní výbor Rady Evropy ve svém stanovisku. Následovalo vyjádření ČR k tomuto stanovisku poradního výboru Rady Evropy. Na závěr vydala Rada Evropy rezoluci s doporučeními k další práci v uplatňování Úmluvy.

Během prvního monitorovacího cyklu ČR sama v periodické zprávě z roku 1999 upozorňuje na problémy se vzděláváním menšin. Především zmiňuje špatnou výuku Dějepisu a špatné učebnice, které se zabývají jen Českým etnikem, často zobrazovaném jen v konfliktu s Němci. Nicméně sám stát podporuje určité programy pro zlepšení situace.

Dalším zmíněným problémem je i segregace Romů od majority ve školství. Zde vláda připouští že jedná nedostatečně a že testy pro rozřazování dětí do zvláštních škol nereflektují specifika Romů. Také zmiňuje snahy o změnu ve formě tzv. „přípravných ročníků“²¹, někdy pojmenovaných i jako nulté ročníky, a asistentů pedagogů²². Vláda dodává že samotné Romské rodiny nemají o vzdělání zájem.

Na tuto zprávu reaguje Rada Evropy. Ta oceňuje snahu České republiky o zlepšení situace, avšak podotýká, že postup je pomalý a snaha by měla být zdvojnásobena. Dokonce doporučuje vytvoření reformy, která by segregaci bránila.

Následuje reakce ČR. Ta mluví o přípravách reformy školství, která bude znamenat zákaz diskriminace v přístupu ke vzdělání. Ve zprávě se také tvrdí, že problém se zvláštními školami neleží v jejich existenci a že pouhou integrací romských dětí do běžných základních škol, bez další pomoci, se problém s jejich školní zaostalostí nevyřeší. (Komentář české vlády ke stanovisku Rady Evropy k první zprávě ČR) Je zde opět uvedeno, že některé programy na podporu vzdělávání Romů již běží.

---

21 Do přípravných ročníků základních škol jsou umístovány děti, které nesplňují požadavky pro vstup do 1. třídy ZŠ. V těchto přípravných ročnících mají děti možnost dohnat potřebné dovednosti nutné pro úspěch v samotné ZŠ. Ovšem podle výzkumu GAC nemají tyto přípravné ročníky takový vliv na pozdější úspěch a setrvání v ZŠ jako mateřské školky, které se dětem věnují dlouhodobě. Pro zlepšení situace je tedy důležitější přimět Romy k docházce do mateřských škol, kam v roce 2006 docházelo pouze 40% romských dětí. (GAC: Vzdělanostní dráhy a šance romských dětí)

22 Asistent pedagoga působí na základních školách jako prostředník mezi školou a romskými rodiči. Pomáhá tak zvyšovat úspěšnost romských dětí ve škole. Pomáhá totiž nejenom samotným dětem, ale i jejich rodičům a učitelům. Zatímco ve třídách bez asistenta pedagoga přechká v původní třídě na školách hlavního vzdělávacího proudu do třetí třídy 6,5 romských žáků/žákyň z desíti, ve třídách, kde asistenti působí, je to v průměru 7,5. (GAC: Vzdělanostní dráhy a šance romských dětí)

Rezoluce Rady Evropy na závěr monitorovacího cyklu stručně shrnuje, že ČR učinila nějaké kroky k řešení situace, ale tyto kroky jsou zatím bez většího efektu. Podle Rady Evropy musí ČR pokračovat v boji proti diskriminaci zejména vůči Romům a to v několika oblastech, mimo jiné i v oblasti vzdělávání.

Ve druhém monitorovacím cyklu, který začal v roce 2004, ČR uvádí pokrok a cíle při plnění Úmluvy. Pro oblast vzdělávání jsou zde vyjmenovány snahy v boji proti diskriminaci, které ČR činní, nebo hodlá učinit. Jedná se především o nulté ročníky, asistenty pedagogů, systém speciálních škol, vzdělávání na středních a vysokých školách, vzdělávání pedagogů v romské problematice a vzdělávání dospělých Romů.

V reakci Rady Evropy se opět dočítáme o dílčích úspěších ČR za některé provedené kroky a zároveň o nutnosti zintenzivnit další snahy v oblasti jazyka, který je problematický nejen pro Romskou menšinu. S očekáváním hledí na reformu školství. ČR je opět kritizována především za segregaci Romů v přístupu ke vzdělávání. Rada Evropy poukazuje na nedostatek informací a dat k tomuto tématu.

ČR poukazuje na změny, které přinese reforma školství. RVP podle ČR přinese větší prostor interkulturnímu vzdělávání. ČR se dále věnuje segregaci Romů a doplňuje některé údaje. Přidává i počty asistentů pedagoga. Dále vyčísluje počty Romů na středních školách. Těch je pouze 6% ze všech Romů ve středoškolském věku.

Na závěr cyklu v rezoluci Rada Evropy opět shrnuje celý vývoj a poskytuje doporučení. V oblasti vzdělávání především doporučuje větší zapojení jazyků národnostních menšin do vzdělávání.

Třetí monitorovací cyklus začal v roce 2010 a stále trvá. K dispozici je tedy pouze úvodní zpráva ČR. V té ČR přiznává nedostatky, popisuje dosavadní vývoj a prezentuje další plány. Opět se zde tedy píše o předškolní výchově, asistentech pedagogů, RVP apod.

4.1.5 Charta regionálních či menšinových jazyků

K Chartě regionálních či menšinových jazyků Rady Evropy (dále jen Charta) se mohli připojovat státy již od roku 1992. Tato Charta si klade za cíl ochranu a zachování regionálních či menšinových jazyků a také zjednodušit možnost používání tohoto jazyka v daném státě. Na základě podpisu této Charty musí každý podepsaný stát vypracovávat zprávy o plnění Charty, ke kterým se Rada Evropy vyjadřuje a doporučuje další kroky k lepšímu uplatňování Charty. Charta tedy v podstatě zaručuje zrovnoprávnění jazyků používaných v daném státě.

ČR podepsala Chartu v roce 2000. Ovšem v platnost tato smlouva vešla až v roce

2007. Za délku této doby byla ČR často kritizována z mnoha zdrojů.

Jádro Charty tvoří části II a III. O tom, který jazyk do jaké části státy zahrnou, rozhodují pouze sami. Článek II hovoří o obecných zásadách a cílech Charty. Jedná se především o uznávání a respektování menšinových jazyků. Do této části je zahrnuta polština (jen na určitém místě) a dále pak němčina, romština a slovenština (na celém území ČR, kde je to vhodné).

V článku III se píše o rozsáhlé podpoře a ochraně regionálních či menšinových jazyků. V oblasti vzdělávání vyplývá pro státy povinnost poskytnout za určitých podmínek výuku v daném regionálním nebo menšinovém jazyce. Dále má stát zajistit výuku i v historii daného etnika. Do této části III Charty je zahrnuta pouze polština, která má cca 50 tis uživatelů a slovenština, kterou využívá cca 200 tis obyvatel ČR. Romštiny se tato část Charty netýká a i přes to, že je odhadováno, že v ČR žije cca 200 000 až 250 000 Romů.

V souvislosti s uplatňováním Charty zatím proběhla jedna kompletní monitorovací zpráva mezi léty 2008 – 2009. Na počátku cyklu vydala ČR zprávu o plnění Charty ve které popisuje způsoby podpory a ochrany jazyků.

Ve vyjádření Výboru expertů Rady Evropy ke zprávě ČR je vzneseno několik doporučení. Mimo jiné k větší podpoře Romského jazyka. Především by se měla podpořit výuka dětí v Romském jazyce, který jim pomůže k lepšímu zvládnání učiva. Zpráva také hovoří i o některých případech, ke kterých učitelé zakazují dětem hovořit Romsky.

Na závěr cyklu Výbor ministrů Rady Evropy přináší doporučení ve vztahu k Chartě a zjištěním z monitorovacího cyklu. Rada ministrů doporučuje přijmout strukturovanou politiku pro ochranu a podporu romštiny. Dále vytvoření škol s výukou v menšinovém jazyce a zajištění nezakazování používání romštiny ve školách.

Charta se tedy stala dalším nástrojem při ochraně minorit. Poukázala na problém z jiného úhlu a přispěla tak ke zlepšení lidských práv v ČR.

4.2 Další aktéři při ochraně minorit

V České republice existuje mnoho organizací a nadací zabývajících se ochranou nebo podporou vybraných skupin obyvatel, které jsou nějakým způsobem handicapované. I na podporu Romů vzniklo několik organizací, které se snaží o zlepšení jejich situace. Také některé mezinárodní organizace rozšířili svou působnost do ČR a přispívají tak k ochraně lidských práv na našem území.

Následující kapitola přináší základní informace o nejdůležitějších a nejznámějších organizacích. Z materiálů některých těchto organizací bylo čerpáno při práci na této

bakalářské práci.

4.2.1 Human Rights Watch

HRW je mezinárodní nevládní organizace, která vznikla v roce 1978 v USA. Jejím cílem je ochrana lidských práv po celém světě. Poukazuje na porušování lidských práv a vytváří tlak na změnu v celém světě. V současné době je jejím hlavním centrem zájmu především islámský svět, kde došlo během posledního roku k výrazným změnám.

O České republice a situaci Romů se ovšem zmiňuje také a to především v souvislosti s rasově motivovanými útoky, problémy s občanstvím a nerovným přístupem ke vzdělání, kde cituje i rozsudek D.H. a ostatní proti ČR.^{23 24}

HRW má celosvětový vliv na lidská práva. V České republice ale není příliš slyšet.

4.2.2 Minority Rights Group International

Tato organizace vznikla v 60tých letech 20. století s cílem chránit především práva minorit. Za dobu své existence se vypracovala mezi přední mezinárodní organizace a spolupracuje i s OSN. Finance na svou činnost získává od různých fondů, vlád nebo i Evropské unie. Cílem MRG je snaha a koexistenci majority a minority v daných oblastech za pomoci monitorování porušování práv a dalšího studia situace.

MRG se zabývá i otázkou práv Romů v České republice. Vytýká ČR stále stejné problémy s rasovými útoky, občanstvím a přístupem ke vzdělání. Nejvíce se zatím věnovalo sporu D.H. a ostatní proti ČR.²⁵

4.2.3 OSN

Organizace spojených národů je celosvětově známá mezinárodní organizace založená v roce 1945. Jejím prvotním cílem bylo zachování míru po 2. Světové válce. Ovšem rozsah činností OSN narůstal a v současné době je tato organizace vlivná po celém Světě. Svou činností se snaží nejenom zachovávat mír a urovnávat spory mezi státy, ale také ochraňovat lidská práva. Nejznámějším dokumentem OSN týkající se lidských práv je Všeobecná deklarace lidských práv, která sloužila jako jeden z podkladů k české Listině základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku ČR.

Dalšími dokumenty OSN, které se zabývají lidskými právy jsou: Mezinárodní pakt

23 Roma Children Denied Equal Education. [online]. *HRW*. 2007. [cit. 2012-03-12]. Dostupné z:

<<http://www.hrw.org/news/2007/11/13/roma-children-denied-equal-education>>

24 Roma in the Czech Republic Foreigners in Their Own Land. [online]. *HRW*. 1996. [cit. 2012-03-12].

Dostupné z: <<http://www.hrw.org/reports/1996/06/02/czech-republic>>

25 D.H. and others v. The Czech Republic. [online]. *MRGI*. 2006. [cit. 2012-03-12]. Dostupné z:

<<http://www.minorityrights.org/2705/minority-rights-jurisprudence/dh-and-others-v-the-czech-republic.html>>

o hospodářských, sociálních a kulturních právech, Úmluva o právech dítěte, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace.

Výbor OSN pro lidská práva často kritizuje ČR za situaci Romů právě ve zprávách vydaných k posouzení plnění výše zmíněných dokumentů.²⁶ Nicméně v centru pozornosti OSN stojí především globální problémy a politika.

4.2.4 USA

Spojené státy Americké nejsou mezinárodní nevládní organizací hlídající dodržování lidských práv. USA ovšem ze své vlastní iniciativy vydávají každoročně Zprávu o stavu lidských práv.²⁷ V této zprávě je zkoumáno dodržování lidských práv v jednotlivých zemích Světa. Je zde tedy uvedena i Česká republika. Jako jeden z hlavních problémů na který USA upozorňuje je právě diskriminace Romů. Ve zprávě jsou uvedeny detailní informace o problémech při vzdělávání Romů, jako je například segregace.

Ze zprávy pro ČR nic nevyplývá a nemusí podnikat žádné kroky pro zlepšení situace. Na druhou stranu je to další pohled na lidská práva v ČR, který poskytuje zpětnou vazbu vládě a který může také tlačit české politiky ke změně.

4.2.5 European Roma Rights Centre

ERRC je jednou z nejvýznamnějších nevládních organizací působící v Evropě zaměřená na ochranu práv Romů. Tato organizace vznikla v roce 1996 a jejím hlavním cílem je boj proti rasismu a porušování lidských práv namířených vůči Romům. ERRC se zaměřuje především na následující oblasti: násilí vůči Romům, vzdělání, bydlení, práva žen a dětí, migrace a sběr dat a výzkum. S ERRC spolupracuje i Rada Evropy a OSN.

O situaci v České republice tato organizace informuje často. Vydané články se týkají nejrůznějších problémů, mezi nimiž je i vzdělávání. ERRC zároveň hrála důležitou roli ve sporu D.H. a ostatní proti ČR, kde poskytovala právní pomoc žalující straně.

Tato organizace, která je cílená na pomoc Romům, plní svou funkci na území ČR především poukazováním na slabá místa v systému a podporou Romů ať již konkrétní, ve formě právní, nebo nepřímé, ve formě výzkumů poukazující na stav Romské komunity v ČR. Její hlavní znak je úzká specifikace na konkrétní etnikum, což přináší cílenější a efektivnější pomoc, oproti organizacím typu HRW nebo MRGI, které se zabývají lidskými

---

26 Všechny zprávy vydané OSN o ČR v oblasti lidských práv jsou dostupné na:

<<http://www.ohchr.org/EN/countries/ENACARRegion/Pages/CZIndex.aspx>>

27 Zprávy od roku 1999 do roku 2010 jsou dostupné na: <<http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/index.htm>>

právy obecně a Romové jsou tedy jen částí jejich agendy.

V současné době kritizuje ERRC záměr MŠMT plošně testovat žáky na základních školách. Podle ERRC by to totiž Romům přineslo jen další segregaci, když by školy byly financovány na základě úspěšnosti jejich žáků, protože by školy nestáli o žáky s horšími výsledky.²⁸

4.2.6 Amnesty International

AI vznikla v roce 1961 a jejím původním cílem byla podpora vězňů odsouzených především z politických důvodů. Postupem času ovšem AI rostla a začala se zabývat i jinými případy porušování lidských práv. V roce 1977 dostala tato organizace Nobelovu cenu míru. V současné době se zabývá obecně porušováním lidských práv. Její hlavní síla tkví především v silné členské základně (AI má 3,2 milionu členů a sympatizantů z celého Světa²⁹), tedy podpoře veřejnosti, která může vyvíjet nátlak na změnu dané situace. Hlavními cíli AI jsou: propuštění vězňů svědomí a spravedlivé soudy pro všechny, zrušení trestu smrti a zastavení mučení, ochrana civilistů v ozbrojených konfliktech, odstranění diskriminace a boj proti chudobě, zajištění práv uprchlíků a migrantů.³⁰

V ČR založila AI svojí pobočku v roce 1991. Od té doby informuje veřejnost, provádí výzkumy a monitoruje stav lidských práv. Situaci Romů a jejich vzdělávání také věnuje značný prostor. V roce 2010 vydala AI výzkumnou zprávu o stavu vzdělávání Romů v ČR s názvem Nedokončený úkol, která upozorňuje na stávající problémy při vzdělávání Romů, které se i přes výzvy mnohých mezinárodních organizací, tlaku Rady Evropy a EU nedaří řešit.³¹

AI se v České republice nejvíce angažuje v mediálním prostoru, prostřednictvím kterého se snaží o zlepšení dodržování lidských práv v ČR. Její funkce je tedy poněkud odlišná od předchozích mezinárodních organizací, které svou činnost cílí především na vládu. AI se zaměřuje na veřejnost a změnu jejich postojů, které budou ve svém důsledku mít vliv na vládu ČR a tedy na změnu a zlepšení lidských práv v celé zemi.

4.2.7 Český helsinský výbor

Český helsinský výbor je nevládní neziskovou organizací pro lidská práva působící

28 ERRC je proti testování žáků, může prý prohloubit segregaci Romů. [online]. *České noviny.cz*. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <<http://www.ceskenoviny.cz/domov/zpravy/errc-je-proti-testovani-zaku-muze-pry-prohloubit-segregaci-romu/773854>>

29 Amnesty a lidská práva. [online]. *Amnesty International*. [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <<http://www.amnesty.cz/page/lidska-prava/>>

30 Tamtéž

31 Nedokončený úkol. [online]. *Amnesty International*. [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <<http://www.amnesty.cz/soubor-319>>

od roku 1988 v Československu a od roku 1993 v České republice.³² ČHV navazuje na Chartu 77 a Výbor na ochranu nespravedlivě stíhaných. Jedním ze zakladatelů ČHV byl i Václav Havel.

ČHV se zaměřuje na lidská práva obecně. Mezi oblast jejího zájmu patří i diskriminace v různých formách. Vzhledem k tomu, že se jedná o organizaci sdružující v současné době pouze 38 členů³³ a ve které byli sdruženi významné osobnosti ČR v malém počtu, je pozoruhodné jaký vliv tato organizace má. Tento vliv vychází z již zmiňované historie a samotného faktu, že členy jsou pouze elitní osobnosti ČR.

ČHV vydává svá stanoviska, monitoruje dodržování lidských práv v ČR a také vydává od roku 1994 každoročně zprávy o lidských právech v ČR, ve kterých poukazuje na hlavní problémy při dodržování lidských práv v ČR.

V současné době již ČHV nemá takovou sílu, jakou měl při svém založení. To je dáno především úbytkem mediálně známých osobností, kteří jsou členy organizace. I tak stále přispívá k ochraně lidských práv a stále pracuje na jejich dodržování.

4.2.8 Člověk v tísní

Člověk v tísní je obecně prospěšná společnost, jejíž počátky se datují do května roku 1992.³⁴ Jejím cílem není jen ochrana lidských práv, ale také humanitární pomoc v rozvojových zemích.

Romům a jejich vzdělávání se věnuje také, ovšem ne ve vysoké míře. Člověk v tísní se zaměřuje na pomoc sociálně vyloučeným obyvatelům a to ve všech sférách jejich života, tedy i při vzdělávání. Organizace se především zaměřuje na praktickou pomoc a vytváří a uskutečňuje terénní programy.

4.2.9 Romské organizace

Na území ČR se vyskytuje i organizace sdružující Romy. Jedná se o občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti i politické strany. Jejich cíle jsou rozdílné: od podpory kultury a volného času po ochranu lidských práv.

Politická strana Romská občanská iniciativa (ROI) se dokonce v roce 1990 dostala do parlamentu. Od té doby ovšem již o takovém úspěchu hovořit nemůžeme. Problémem je totiž zaměření těchto stran. Ty se orientují na menšinu a mají program pouze pro menšinu.

---

32 O ČHV. [online]. *Český helsinský výbor*. [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <<http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2004110301>>

33 Tamtéž

34 O Člověku v tísní. [online]. *Člověk v tísní*. [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <<http://www.clovekvtsni.cz/index2.php?id=176>>

Romové by se měli spíše stát členy ustálených velkých stran, kde mají šanci dostat se ať již do zastupitelstev krajů a obcí nebo do parlamentu.

Romských občanských sdružení, zabývajících se podporou Romů na regionální i celostátní úrovni, bylo v roce 2006 cca 470.³⁵ Jedním takovým občanským sdružením je i portál Romea.cz, na kterém se nacházejí nejnovější informace a zprávy z prostředí Romů. Výhodou této stránky je především dostupnost informací pro širokou veřejnost.

4.2.10 Romistika

Zajímavou institucí je Seminář romistiky Ústavu jižní a centrální Asie Filosofické fakulty Univerzity Karlovy. Toto výzkumné a vědecké pracoviště se jako jediné v ČR zabývá komplexně Romským etnikem.

Tříletý bakalářský obor Romistika je zaměřený především na znalost jazyka Romů a jejich reálií. Jeho absolventi jsou tedy připraveni na práci s Romským etnikem ve smyslu interkulturního dialogu.

---

35 Romská národnostní menšina. [online]. *Vláda ČR*. 2006. [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://web2006.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/romska-narodnostni-mensina-16149/>

5 Institucionální rámec boje proti diskriminaci Romů v ČR

Jak již bylo řečeno, ČR před vstupem do EU vstoupila do Rady Evropy, která má za cíl podporu lidských práv po celém světě, a podepsala důležité smlouvy týkající se lidských práv. K tomu, aby ČR dostála svým závazkům, jež vyplývají z těchto smluv a členství v institucích, musela podniknout další nezbytné kroky na vlastní půdě.

Zejména proto, že EU nemá žádnou pravomoc nad oblastí českého školství – jde totiž o jednu z mála částí, kde si legislativu upravují výhradně členské státy EU samostatně – může EU pouze tlačit na přijímání určitých opatření a nemůže přikázat jakým způsobem řešit danou situaci. Snaha o změnu tedy musí vyvstat ze strany ČR.

Sama EU si závažnou situaci Romů a omezení při své vlastní iniciativě uvědomuje a tak naléhá na ministry školství členských států, aby sami konali účinná opatření v boji proti diskriminaci.

Zavedená opatření české vlády tedy nejsou implementovaná nařízení EU, ale samostatně vytvořené strategie, které, nutno podotknout, vycházejí z tlaku mezinárodních organizací.

5.1 Rada vlády České republiky pro záležitosti romské menšiny

Jako jeden z hlavních nástrojů ČR pro zlepšení situace Romů byla zřízena Rada vlády ČR pro záležitosti romské menšiny. Tato Rada je stálým, poradním a iniciačním orgánem vlády pro otázky romské integrace. Vznikla v roce 1997 jako Meziřesortní komise pro záležitosti romské komunity. Tato komise se v roce 2001 transformovala, pomocí změny jejího Statutu, do současné podoby, tedy do Rady. Cílem úprav Statutu bylo posílit členskou základnu a zvýšit šance Rady zásadně ovlivnit implementaci Koncepce romské integrace a celkové vnímání inkluze Romů jako součásti vládní politiky.

Koncepce romské integrace a Zpráva o stavu romské menšiny jsou základní dokumenty, které připravuje Rada vlády ČR pro záležitosti romské menšiny a které nastavují hlavní cíle a postupy při integraci Romského etnika. Rada má také určité pravomoci nad Agenturou pro sociální začleňování v romských lokalitách. Navíc, od ledna roku 2012, byla rozšířena působnost Rady o schvalování návrhu dotací ze státního rozpočtu z rozpočtové kapitoly Úřadu vlády ČR – výdaje na poskytování neinvestičních dotací k financování programů Podpora terénní práce, Prevence sociálního vyloučení a

komunitní práce a Podpora koordinátorů pro romské záležitosti.

Předsedou Rady je v současné době předseda vlády ČR, tedy Petr Nečas. Dalšími členy Rady jsou ministři a náměstci jednotlivých ministerstev. Zapojují se také zástupci Asociace Krajsů a Svazu měst a obcí.

Cílem Rady je napomáhat integraci Romů do společnosti, dosažení bezkonfliktního soužití Romů s ostatní společností a celkové zlepšení postavení Romů ve všech sférách života.

5.1.1 Koncepce romské integrace

Koncepce romské integrace (dále jen „Koncepce“) je základním materiálem vlády České republiky v oblasti integrace Romů. Je přijímána ve formě vládního usnesení. Koncepce vytyčuje hlavní cíle v oblasti integrace Romů. Tato Koncepce byla každoročně aktualizována od roku 2000 do roku 2005. Poté jí nahradily Zásady dlouhodobé Koncepce romské integrace do roku 2025. Ovšem v roce 2009 se objevila další Koncepce, která byla zaměřena na časový úsek 2010 – 2013.

Koncepce z let 2000 až 2005 se drží stanovených cílů z počátků koncepce samotné a jen aktualizuje své znění. Mluví se zde o nutnosti Nultých ročníků, větší účasti Romů v mateřských školách, přílišném množství Romů ve zvláštních školách, nutnosti podpory Romů na středních a vysokých školách apod. Jak již bylo kritizováno z EU i jiných zdrojů, je třeba dlouhodobějších strategií.

Dokument, který každoroční Koncepce nahradil nese název Zásady dlouhodobé Koncepce romské integrace do roku 2025³⁶ vypracované v roce 2005. V tomto dokumentu je formulováno celkem 14 zásad. Zásady pak stručně pojednávají o postojích vlády k různým oblastem integrace Romů. Vzdělávání je zde zmíněno jen jednou, jako jedna z oblastí, kde existují rozdíly mezi majoritou a minoritou v neprospěch Romů. Cílem je tyto rozdíly do roku 2025 smazat.

Tyto zásady jsou rozsahem dlouhé na 4 stránky a jsou velmi stručné a obecné. Neříkají nic o konkrétních krocích a neurčují nikoho za nic odpovědným. Je to pouze jakési vyjádření uvědomění si problému bez schopnosti nalézt řešení.

---

36 Zásady dlouhodobé Koncepce romské integrace do roku 2025. [online]. *Vláda ČR*. 2006. [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/Koncepce_dloohodobe_integrace_2025.doc>

Na konci roku 2009 byla ovšem schválena další Koncepce, která se zaměřuje na období od roku 2010 do roku 2013.³⁷ Za realizací této koncepce stojí tehdejší Ministr pro lidská práva Michal Kocáb, Úřad vlády ČR a Kancelář Rady vlády ČR pro záležitosti romské menšiny.

Tento dokument již působí uceleněji a vychází i z nových studií MŠMT a doporučení mezinárodních organizací. Navíc nejenom pojmenovává problémy, ale i adresně směřuje konkrétní kroky, které je třeba udělat. U jednotlivých opatření je struktura podobná. V zásadě vždy odpovídá na otázky: Proč dané opatření uskutečnit? Jaký je cíl opatření? Jak dosáhnou daného cíle? Kdo provede toto opatření? Tato nová koncepce na cca 70ti stránkách detailně popisuje problémy i postupy, jak problémy řešit, což je významný posun oproti dřívějším Koncepcím.

Součástí Koncepce je i realizační plán, který v kostce shrnuje důležité úkoly pro jednotlivá ministerstva, které jsou nutné splnit pro uskutečnění koncepce.

Samotné plnění Koncepce je poté uvedeno v dokumentu Informace o plnění usnesení vlády týkajících se integrace romských komunit. Zde se každý orgán, který se podílí na integraci Romů, vyjadřuje k jednotlivým bodům a uvádí zdali je plní. Podle tohoto dokumentu jsou všechna usnesení vlády splněna, nebo se průběžně plní. Nic nenasvědčuje problémům s rychlostí a efektivností, kterou kritizují mezinárodní organizace. ČR v těchto dokumentech nehodnotí ani jaký efekt daná opatření přináší, ale jen jestli se plní usnesení vlády. Navíc tyto informace o sobě píší samotná ministerstva a nikoliv nezávislý kontrolní orgán. Hodnota těchto informací je tedy sporná a nevypovídá o efektivitě přijatých opatření čelit problémům při integraci Romů.

5.1.2 Zpráva o stavu romské menšiny

Tuto zprávu, která se původně jmenoval Zpráva o stavu romských komunit, vydává Rada a snaží se v ní shrnout důležité ukazatele o stavu Romské menšiny v ČR každoročně od roku 2004. Předchůdcem této zprávy je tzv. Bratinkova zpráva z roku 1997.³⁸

---

37 Koncepce romské integrace na období 2010–2013. [online]. *Vláda ČR*. 2009. [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/Koncepce-romske-integrace-2010---2013.pdf>>

38 V Bratinkově zprávě, která byla první zprávou o stavu Romských komunit po r. 1989, se hovoří o celkovém stavu Romské komunity v tehdejší době a o příčinách vzniku negativních jevů v tehdejší společnosti. Tato zpráva také navrhuje postupy ke zlepšení situace, které byli usnesením vlády č. 686 z roku 1997 vzaty na vědomí a rozděleny mezi jednotlivá ministerstva. Šlo tedy o první velký pokus vlády o zlepšení situace Romů v ČR.

Ve zprávě se píše o vzdělávání jako o klíčové oblasti při integraci Romů. Je to také oblast, která je

V první zprávě o situace Romských komunit z roku 2004 je na 52 stránkách poskytnut pohled na Romskou komunitu v mnoha oblastech a přináší tak po 7 letech od Bratinkovi zprávy aktualizovaný vhlad do situace. Zpráva se hned v úvodu zabývá stručným přehledem financování integrace Romů. Celková částka pro rok 2004 vynaložená na integraci Romů činila 92 945 tis. Kč. Zpráva také zmiňuje EU jako instituci zajímající se o problematiku Romů v ČR a zmiňuje některé studie. Dokument je poté rozdělen do několika částí, kterými se zabývá důkladněji.

Vzdělávání je opět popisováno jako místo s nutností zásadních změn. Předškolní výchova, romští asistenti, podpora středního a vysokého vzdělávání apod. Dokument se vyjadřuje i k nahrazení škol zvláštních, základními školami praktickými, které podle zprávy nestačí. Nutná je především cílená asistence Romských dětí.

Ve zprávě je i uvedena míra nezaměstnanosti podle dosaženého vzdělání Romů. Zde je jasně vidět důležitost vzdělání pro Integraci Romů.

---

nejperspektivnější z hlediska množství a účelnosti vynaložených finančních prostředků. Dokument pojmenovává základní problémy při vzdělávání, jakými jsou předškolní výchova, vstup do ZŠ, motivace Romů, jazyková bariéra problémy s postoji učitelů, zvláštní školy apod. Ve zprávě je také zmíněno několik úspěšných projektů, které pomáhají integraci, jakými jsou například pedagogičtí asistenti.

Součástí zprávy je i sociologický výzkum provedený ve státní zprávě na různých úrovních s cílem zjistit postoje a názory na romskou komunitu. Z výzkumu pro kapitolu školství vycházela zajímavá hodnocení. Například 53% dotázaných nepovažuje jazykový handicap mladých Romů za důležitý. Také 49% dotázaných považuje za hlavní příčinu neúspěšnosti Romů ve škola jejich sociální nepřizpůsobivost, 39% respondentů za příčinu považuje nedostatečně rozvinutý intelekt a celkovou zaostalost a jen 12% dotázaných považuje za hlavní problém jazykový handicap. Při řešení problému považuje funkci romského asistenta za důležitou jen 18% dotázaných. 40% respondentů by podpořilo upravené osnovy pro romské děti a 60% by bylo proti úpravě.

Podíváme-li se tedy na celou Bratinkovu zprávu z pohledu dnešních zpráv o Romech v ČR a to i zahraničních, vidíme stále stejné problémy a stále stejná volání po nápravě. Je překvapující, kolik rysů mají tehdejší a dnešní zprávy podobných a kolik toho je třeba stále udělat. K určitému posunu jistě došlo, ale byly vytvořeny pouze základy, které je nutné ještě mnoho rozvíjet.

Tabulka č.1

Míra nezaměstnanosti Romů podle vzdělání (v procentech)³⁹

	Neúplné základní a bez vzdělání	Základní	Neúplné střední	Střední a vyšší	Celkem
Česká republika	75.7	55.6	33.8	10.3	46.3
Maďarsko	78.7	57.0	41.5	39.1	56.5
Rumunsko	82.7	76.6	66.9	63.6	76.9
Bulharsko	89.5	80.9	73.7	53.3	80.0
Slovensko	94.1	87.6	85.0	56.1	84.8

5.1.3 Program podpory terénní sociální práce

Program podpora terénní sociální práce vychází z Koncepce romské integrace a jeho cílem je zlepšení sociálních kompetencí sociálně vyloučených skupin obyvatel. Vzhledem k tomu, že většina sociálně vyloučených lidí v ČR jsou Romové, pomáhá tento program právě jim.

Nástrojem tohoto programu jsou Terénní sociální pracovníci (TSP), kteří jsou zaměstnaní obcemi. Program TSP poté hradí především mzdové náklady a jiné další položky spojené s výkonem funkce TSP. Jejich úkolem je monitorování sociálně vyloučených oblastí a následná podpora takto vyloučených obyvatel.

Ovšem výlučně v oblasti vzdělávání TSP nepůsobí. Jejich činnost je zaměřena spíše na praktickou pomoc při komunikaci s úřady a jinými organizacemi. Svou aktivitou ovšem může přispět k většímu zájmu o vzdělání například z důvodu podnícení snahy Romů o získání lepší práce.

5.1.4 Zdravotně sociální pomocník

Funkce Zdravotně sociálního pomocníka (ZCP) byla ustanovena od roku 2004 na návrh Rady vlády pro záležitosti romské komunity. Hlavním posláním těchto pomocníků, je v podpora Romů především v oblasti zdravotní prevence a očkování.

Funkce tohoto typu se nevztahuje na vzdělávání, ovšem dobrý zdravotní stav spolu se správnými hygienickými návyky výrazně pomůže Romům při jejich integraci do širší společnosti.

³⁹ Zpráva o stavu romských komunit v České republice. [online]. *Vláda ČR*. 2004. [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/4_Zprava_o_situaci_romsk_ch_komunit.doc>

5.2 Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách

„Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách je nástrojem Vlády ČR k zajištění podpory obcím v procesu sociální integrace.“⁴⁰ Vznikla v roce 2008 jako pilotní projekt na pomoc obcím s integrací Romů. Z počátku bylo do projektu zahrnuto 13 lokalit. V současné době jich je 24.

Přímo v lokalitách podporuje integraci sociálně vyloučených skupin obyvatel v oblastech kterými jsou bydlení, vzdělávání, sociální služba, zaměstnanost, bezpečnost, rodina a sociálně-právní ochrana dítěte.

Podle Zprávy o činnosti Agentury⁴¹ bylo vynaloženo v roce 2010 necelých 28 milionů korun na její činnost. Z celkové částky tvořilo něco přes 16 milionů korun finanční prostředky čerpané z operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Evropská unie tedy financuje sociální začleňování v ČR větší částkou než vláda ČR.

Oblast vzdělávání je jednou z priorit Agentury, která podporuje celou řadu aktivit směřující k zlepšení vzdělanosti Romů, která je základem pro vymanění se ze sociálně vyloučených lokalit. V porovnání s Terénními sociálními pracovníky, jsou zástupci agentury více přítomni v samotných státních institucích, ve kterých se snaží pomáhat s rozvojem inkluzivního vzdělávání. Pomáhají také těmto institucím při čerpání zdrojů z Evropského sociálního fondu.

Samotná pomoc je ovšem někdy vnímána rozporuplně, když při nepokojích z roku 2011 na Šluknovsku zněli z této oblasti hlasy pro zrušení Agentury.⁴² Zároveň se Agentura bránila nařčením starostů a přišla s vlastními protiargumenty v podobě výzkumu, který vyvrací původní obavy, které rozpoutali demonstrace.⁴³ Celkově lze tedy pozorovat určitou snahu na straně Agentury, která se někdy nesetkává s pochopením ze strany samosprávy, což může být způsobeno oboustrannou neschopností dohody při naplňování Strategie boje proti sociálnímu vyloučení.

Agentura v roce 2011 přišla se Strategii boje proti sociálnímu vyloučení ve které stanovuje plán pomoci něhož hodlá zabránit sociálnímu vyloučení v 6 klíčových oblastech.

40 O Agentuře. [online]. *Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách*. [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <<http://www.socialni-zaclenovani.cz/o-agenture>>

41 Zpráva o činnosti Agentury. [online]. *Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách*. [cit. 2012-04-18]. Dostupné z: <<http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/o-agenture/agentura-pro-socialni-zaclenovani-v-romskych-lokalitach-zprava-o-cinnosti-v-roce-2010/download>>

42 Agenturu pro sociální začleňování zrušte, žádají politici ze Šluknovska. [online]. *Idnes.cz*. [cit. 2012-03-21] Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/agenturu-pro-socialni-zaclenovani-zruste-zadaji-politici-ze-sluknovska-144-/domaci.aspx?c=A120126_142030_usti-zpravy_alh>

43 Agentura: Nepřizpůsobiví se do Šluknovského výběžku nestěhují. [online]. *Ceskenoviny.cz*. [cit. 2012-03-21] Dostupné z: <<http://www.ceskenoviny.cz/domov/zpravy/agentura-neprizpusobivi-se-do-sluknovskeho-vybezku-nestehuji/771185>>

U každé kapitoly je popsán současný stav, dále jakási vize nápravy tohoto stavu a poté konkrétní řešení, které dostane na starost konkrétní orgán státní správy.

Pro oblast vzdělávání si Agentura bere za vzor Skandinávské země a kritizuje současné finanční podhodnocení inkluzivního vzdělávání. Mezi její priority patří i bezplatné mateřské školky pro děti ze sociálně vyloučených lokalit. Z důvodu nutnosti zlepšit školní úspěšnost mladých Romů ve školách je toto opatření prospěšné, jak již bylo dokázáno v případě nultých ročníků, které však nemají takovou účinnost jako právě dlouhodobější docházka v mateřských školách. Celková koncepce jednáním vlády prošla a peníze na její realizaci půjdou i z fondů EU.

5.3 Rada vlády pro lidská práva

Rada vlády pro lidská práva byla zřízena v roce 1998 jako poradní orgán vlády ČR ve věcech ochrany lidských práv. Rada nesleduje pouze dodržování Ústavy ČR a Listiny základních práv a svobod, ale také plnění mezinárodních smluv a závazků z nich plynoucí. Tato Rada se, na rozdíl od Rady vlády pro záležitosti Romské menšiny, zabývá porušováním lidských práv týkající se všech skupin obyvatelstva ČR. Při monitorování plnění mezinárodních smluv, které jsou v gesci OSN - Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, Úmluva o právech dítěte, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace - se tedy zabývá i Romy a jejich přístupem ke vzdělání.

Koncept monitorování plnění zmíněných smluv je podobný jako v předešlých případech. Radou vlády je připravena zpráva, na kterou mezinárodní instituce, která danou smlouvu reprezentuje, reaguje a přináší doporučení.

Ve všech monitorovacích cyklech zmíněných smluv se hovoří o diskriminaci Romů v přístupu ke vzdělávání. Především je zmíněna nekončící segregace v českém systému škol.

Rada také každoročně připravuje Zprávu o stavu lidských práv v ČR. Zatím poslední Zpráva byla vydána v roce 2010. Zprávy z let 1998 až 2003 se zabývají mimo jiné i problémy Romské menšiny a to i ve vztahu ke vzdělávání, kde je opět poukazováno na problémy se segregací apod.. Od roku 2004 se ovšem ve zprávách Romská menšina neobjevuje s odůvodněním, že zprávy o stavu této menšiny poskytují Rada vlády pro záležitosti Romské menšiny a Rada vlády pro národnostní menšiny.

Ve vztahu k Romské menšině je tedy Rada vlády pro lidská práva angažovaná v daleko menší míře než jiné specializované poradní orgány vlády ČR z pochopitelných

důvodů.

5.4 Rada vlády pro národnostní menšiny

Historie Rady vlády pro národnostní menšiny sahá až do roku 1968, kdy vznikla Rada pro národnosti jejímž cílem bylo zabezpečení práv národností. Statut Rady se po roce 1989 několikrát měnil. Poslední změna statutu Rady proběhla v roce 2012.

Jak je z názvu patrné, Rada se zabývá národnostními menšinami v ČR a funguje jako poradní orgán vlády ČR. Zaměření Rady je tedy široké a otázce vzdělávání Romů se nevěnuje podrobně jako Rada vlády pro záležitosti romské menšiny.

Rada pro menšiny se z mezinárodního hlediska soustředí na uplatňování dvou smluv, které jsou evropská Charta regionálních a menšinových jazyků a Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin. Obě smlouvy jsou v gesci Rady Evropy a bylo o nich psáno již v kapitole 4.

Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice je dokument, který vydává každoročně Rada od roku 2002. Ve zprávě je uvedeno plnění mezinárodních smluv i celoroční práce jednotlivých orgánů státní správy. Zajímavé je vyjádření jednotlivých obcí a krajů ke zřizování Výborů pro národnostní menšiny a jejich práci v roce 2010. V Jihočeském kraji by měl být podle poslední zprávy v šestnácti obcích a Českých Budějovicích zřízen Výbor, což se nestalo. (Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice, 2010) Důvod pro nezřízení nebyl uveden. Zpráva dále poskytuje pohled na dotace národnostním menšinám.

Celkově jde tedy ve zprávě pohled na kroky, které jednotlivé instituce provádějí. Ve zprávě nenajdeme výzkum situace, rozbor problémů a ani návrhy na řešení.

5.5 Antidiskriminační zákon

Zákon 198/2009 Sb. ze dne 23. dubna 2008, o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů, neboli Antidiskriminační zákon byl po velkém tlaku a pod hrozbou sankcí a žaloby ze strany EU schválen a začleněn do českého právního systému. Tento zákon měla ČR mít již při svém vstupu do EU v roce 2004. ČR ovšem schválila tento zákon až v roce 2008 jako vůbec poslední členský stát EU. Mnoho politiků z ČSSD, KSČM i tehdy vládnoucí ODS považovalo zákon za zbytečný, neboť ochrana před diskriminací byla zakotvena již v některých jiných zákonech.⁴⁴

---

⁴⁴ EU: Hrozí vám pokuta za nepřijetí antidiskriminačního. [online]. *Euroskop.cz*. [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/38/12133/clanek/http...%3C/http...%3C/...>>

Již v úvodu zákona je napsáno: „*Tento zákon zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství a v návaznosti na Listinu základních práv a svobod a mezinárodní smlouvy, které jsou součástí právního řádu, blíže vymezuje právo na rovné zacházení a zákaz diskriminace ve věcech [...]*“ (Antidiskriminační zákon, 2009) Zákon tedy přímo přejal směrnice Rady a Parlamentu EU, které se týkají diskriminace. Zároveň upřesňuje samotný pojem diskriminace v souvislosti s Listinou základních práv a svobod, která je zakotvena v Ústavě ČR, a některými dalšími mezinárodními smlouvami.

Zákon samotný přesně stanovuje pojem diskriminace, který dělí na přímou a nepřímou. Mezi další pojmy, které tento zákon zavádí jsou i obtěžování, sexuální obtěžování, pronásledování, pokyn k diskriminaci a navádění k diskriminaci. Zákon se také věnuje přípustným formám rozdílného zacházení, které přesně formuluje.

Antidiskriminační zákon vešel v platnost 1. září 2009. Podle zjištění Českého helsinského výboru, bylo za dobu dvou a půl let jeho platnosti řešeno pouze 28 sporů.⁴⁵ Z těchto sporů jich stále 15 probíhá. Žádný ze zbývajících sporů ovšem nebyl jednoznačně vyřešen ve prospěch žalující strany. Podle ČHV to ovšem neznamená, že k diskriminaci nedochází.⁴⁶ Lidé buď neví jak se diskriminaci bránit a nebo se spory řeší podle jiného zákona. Antidiskriminační zákon tedy stále nenachází své pravé uplatnění, kterým má být ochrana před diskriminací.

5.6 Školský zákon

Od roku 2005 platí v ČR nový školský zákon, který přinesl především změny v základním školství. Zásadní změnou byl přechod na systém Rámcového vzdělávacího programu. Zákon samotný proti segregaci Romů ve školství nic nepřinesl.

Tento zákon sice zrušil rozdělení na základní a zvláštní školy (Školský zákon, 2004), ale v praxi jde jen o formální sjednocení názvů. „Bývalé zvláštní školy (nyní základní školy) mají totiž možnost učit podle upraveného RVP a děti jsou do těchto škol umisťovány stejným způsobem jako tomu bylo před změnou.“⁴⁷

5.7 NAPIV

Národní akční plán inkluzivního vzdělávání je plán MŠMT z roku 2010, jehož

---

45 Antidiskriminační zákon po dvou a půl letech jeho účinnosti - je v praxi opravdu účinný?. [online]. Helcom.cz. [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: <<http://diskriminace.helcom.cz/2012/03/antidiskriminacni-zakon-po-dvou-a-pul-letech-jeho-ucinnosti-%E2%80%93-je-v-praxi-opravdu-ucinny/>>

46 Tamtéž

47 AMNESTY INTERNATIONAL: *Nedokončený úkol*. [online]. Londýn: Amnesty International, 2009, s. 13. Dostupné z: <<http://www.amnesty.org/en/library/asset/EUR71/003/2009/cs/a274cab0-f1db-40c6-ad24-fac784e4450a/eur710032009cs.pdf>>

cílem bylo přivést do běžných základních škol více Romů a handicapovaných dětí. Tento akční plán měl významným způsobem přispět k inkluzi Romů do společnosti. V rámci NAPIV bylo utvořeno několik pracovních skupin, tvořených odborníky, zaměřujících se na určitou oblast, která by přispěla k inkluzi. NAPIV se tak zabýval například možnou úpravou vzdělávacího systému, nebo celé legislativy.

NAPIV se ovšem po nástupu ministra školství Dobeše rozpadl a přestal fungovat.⁴⁸ Odborníkům vadilo především chybné zmátečné vedení celého NAPIVu, které ve výsledku znamenalo nemožnost jakkoliv přispět k inkluzivnímu vzdělávání.

5.8 Dekáda Romské inkluze

Tento politický závazek probíhající od roku 2005 do roku 2015 si klade za cíl zrychlit inkluzi Romů do společnosti v dvanácti participujících státech.⁴⁹ Mezi zúčastněnými státy je i ČR. Tato mezinárodní aktivita vznikla nezávisle na jiných iniciativách mezinárodních organizací. Cílem této inkluze není vytvoření další zprávy o stavu Romské komunity nebo zřízení nového fondu. Jde především o výměnu zkušeností mezi jednotlivými státy a organizaci setkání s cílem řešit cílové oblasti mezi které patří i vzdělávání.

Česká republika vytvořila, jako všechny ostatní státy zapojené do Dekády, Akční plán, ve kterém si stanovila cíle, kterých chce dosáhnout během Dekády. Práci na realizaci Akčního plánu zajišťuje Rada vlády pro záležitosti romské komunity. Neexistuje ovšem žádná výroční zpráva o plnění Akčního plánu. Nelze tedy hodnotit dosahování cílů v plánu vytyčených ani vliv samotné dekády na inkluzi Romů v ČR.

5.9 Veřejný ochránce práv

Úřad veřejného ochránce práv (dále jen „ochránce“), nazývaného také slovem Ombudsman, byl zřízen v roce 2000. Jeho hlavní činností je ochrana občanů před nedodržením jejich práv ve vztahu k úřadům a ministerstvům ČR. Ochránce sám nemůže zasahovat do činnosti úřadů a nemůže cokoli úřadům nařizovat, může ovšem navrhnout opatření k nápravě, pokud svým šetřením zjistil porušování práv ztěžovatele.

„Veřejný ochránce práv je od roku 2009 národním tělesem pro rovné zacházení a ochrany před diskriminací (anglicky Equality body) v souladu s právem resp. příslušnými

---

48 Odchod expertů z NAPIV. [online]. *Inkluzivní škola.cz*. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <http://www.inkluzivniskola.cz/content/odchod-expertu-z-napiv>

49 About Decade. [online]. *Decade of Roma Inclusion 2005–2015*. [cit. 2012-04-11]. Dostupné z: <http://www.romadecade.org/about>

směrnicemi Evropské unie (např. 2000/43/ES, 2000/78/ES aj.).⁵⁰ I v případě Ochránce tedy můžeme nalézt vliv Evropské unie. Hlavním cílem Ochránce při boji proti diskriminaci je především tlak na změnu, což vyplývá z jeho pravomocí.

5.10 Omezení při přijímání legislativy

V této kapitole budeme rozebírat různé faktory mající vliv na přijímání legislativy z EU a na vlastní tvorbu zákonů k ochraně práv menšin. Budeme vycházet z tabulky ze studie z roku 2003 *Democratization through European Integration: The Case of Minority Rights in the Czech Republic and Romania* autorky Melanie H. Ram. V této studii je popisován vliv EU na státy k ní přistupující v otázkách konsolidace demokracie.

Tabulka č.2

Očekávání změny v domácí politice kandidátských zemí střední a východní Evropy ve vztahu k právům menšin v reakci na požadavky EU⁵¹

Zesílená práva menšin	Negativní nebo žádná změna v politice vůči menšinám
Existence „mateřského“ státu minority	Žádná podpora z „mateřského“ státu
Liberálně demokratická historie	Nově utvořený stát nebo žádná demokratická historie
Geografická blízkost EU	Vzdálenost od EU
Pokročilá kandidátská země	Zaostávající kandidátská země
Silná veřejná podpora práv minorit	Silný domácí odpor k právům minorit
Organizovaná etnická menšina	Slabě organizovaná etnická menšina
Nevládní organizace podporující minority	Absence nevládních organizací podporující minority
Silný tlak EU	Omezený nebo smíšený tlak EU
Účast minorit ve vládě a/nebo v parlamentu	Neúčast minorit ve vládě/parlamentu

V tabulce č. 2 je jasně vidět, jaké faktory mají vliv na otázku práv menšin ve státech střední a východní Evropy. O ČR se nedá jednoznačně rozhodnout do jakého sloupce patří proto musíme u každé řádky určit kam ji zařadíme.

První řádek je jednoduchý, ČR patří do pravého sloupce, neboť neexistuje žádný mateřský stát Romů, který by tlačil na legislativu v ČR.

50 Diskriminace. [online]. *Veřejný ochránce práv*. [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/diskriminace/>

51 RAM, Melanie H.: *Democratization through European Integration: The Case of Minority Rights in the Czech Republic and Romania*. 2003.

Ve druhé řádce je situace složitější. ČR má sice krátkou zkušenost s demokracií mezi léty 1918 – 1938, zároveň ale současná ČR prochází obdobím znovu-ustanovování demokracie po čtyřicetileté době totality. Nelze tedy určit do jakého sloupce ČR zařadit. Budeme-li ovšem uvažovat čistě historicky, pak umístíme ČR do pravého sloupce, neboť současný samostatný stát vznikl v roce 1993.

ČR byla vždy blízko EU a proto ve třetím řádku volíme levý sloupec. Před vstupem do EU byla ČR sousedem Německa a Rakouska – dvou členů EU.

Ve čtvrtém řádku označíme ČR jako pokročilou kandidátskou zem, neboť vstoupila do EU jako jedna z prvních zemí s postkomunistickou minulostí. Navíc v roce 2003, kdy byla vydána práce Melanie H. Ram, byla ČR jen rok od vstupu do EU.

Pátý řádek bychom mohli vyhodnotit na základě reakcí na přijímání tzv. Antidiskriminačního zákona. Jeho projednávání přineslo mnoho negativních ohlasů občanů i politiků. Tento zákon měl být dokonce přijat před vstupem ČR do EU, což se nestalo. Navíc to byl typický příklad přijímání evropského práva do českých zákonů. ČR zařadíme tedy do pravého sloupce.

Na otázku zda-li je v ČR silně organizovaná menšina Romů odpovíme spíše záporně a ČR řadíme do pravého řádku. Počet občanských sdružení v roce 2006 zabývajících se podporou Romů byl cca 470.⁵² To je velmi nízké číslo v porovnání s nyní největším celkovým počtem všech občanských sdružení, kterých je 89000 (MVČR).

V sedmém řádku posuneme ČR do levého sloupce, protože je v ČR přítomno množství nevládních organizací a to jak českých, tak zahraničních, které Romům pomáhají.

Tlak ze strany EU je v ČR silný. Ať už se jedná o hodnotící zprávy, nebo zprávy komisařů EU, ČR je často kárána za svůj postoj k Romům.

V posledním řádku umístíme ČR doprava a to i přes to, že Romové v českém parlamentu zastoupení dříve byli. V současnosti působí Romové pouze v poradních orgánech vlády a podílí se tak na diskuzi při řešení konkrétních problémů pouze jako poradci.

Celkově je ČR zařazena pětkrát v pravém sloupci a čtyřikrát ve sloupci levém. Mírně tedy převažuje očekávání negativní nebo žádné změny v politice vůči menšinám. Na základě předešlých kapitol i výčtu v této kapitole lze s tímto závěrem souhlasit.

---

52 Romská národnostní menšina. [online]. *Vláda ČR*. 2006 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://web2006.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/romska-narodnostni-mensina-16149/>

6 Zprávy ECRI a hodnotící zprávy EK

6.1 Zprávy Evropská komise proti rasismu a intoleranci

ECRI, o které již bylo psáno v jiné kapitole, během doby své existence vydala zatím čtyři zprávy v letech 1997, 1999, 2004 a 2009 o míře rasismu v České republice, kde především hodnotí pokrok v této oblasti a doporučuje další směřování ČR. Podíváme se na jednotlivé zprávy a především se zaměříme na pokrok mezi jednotlivými zprávami.

6.1.1 První zpráva o ČR

V první zprávě ECRI z roku 1997 se obecně píše o malém pokroku v ochraně lidských práv a stále nepřijatých dokumentech Evropské unie, kterými jsou Evropská sociální charta (přijata v roce 1999), Charta regionálních nebo menšinových jazyků (platná od r. 2007) a Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin (platná od r. 1998).⁵³ ECRI navíc vyjádřilo svá očekávání na brzké začlenění těchto dokumentů do českých zákonů, což se v případě Charty regionálních nebo menšinových jazyků nestalo, když celý proces trval 10 let.

ECRI vidělo v té době velký problém v Zákoně o státním občanství, který měl vliv i na Romy, a také v otázkách migrace. V oblasti vzdělávání by mohla, podle ECRI, ČR zrealizovat informační kampaň pro veřejnost vedenou známými osobnostmi, s cílem dodat veřejnosti více informací z oblasti diskriminace, zvláště vůči romské komunitě, a vést tak společnost k větší toleranci. Dalším doporučením bylo i přijetí zvláštních opatření pro výchovu a vzdělávání národnostních menšin, zvláště pak Romů.

V první zprávě je tedy problém vzdělávání Romů zmíněn jen povrchně a obecně. Další zpráva již ovšem odhalila vážnější problémy, které jsou přiblíženy v následující podkapitole.

6.1.2 Druhá zpráva

Ve druhé zprávě ECRI z roku 1999 je napsáno, že ČR udělala některé kroky k řešení rasismu. Stále však bylo mnoho oblastí, které bylo třeba zlepšit. Za znepokojivý, považovala ECRI výskyt diskriminace v oblasti vzdělávání a proto doporučovala učinit významné kroky ke zlepšení této situace.

Zpráva hovoří o systému rozdělení českých škol na základní a pro mentálně postižené. V té souvislosti tvrdí, že Romské děti, ačkoliv nevykazují známky mentálního

---

53 Všechny smlouvy viz. Kapitola 4

postižení, jsou posíláni do škol pro mentálně postižené téměř automaticky a jejich počty v těchto zařízeních jsou velmi nadměrné. Navíc je zde uvedeno, že dokonce sami rodiče těchto dětí dávají těmto typům škol přednost z obavy před šikanou od majoritní společnosti a izolace od Romské komunity. ECRI proto požaduje, aby ČR prověřila postup, kterým se Romské děti posílají do zvláštních škol a zajistila, aby používané testy byly spravedlivé.

Z této zprávy tedy vyplývá, že jsou Romové segregováni od většinové společnosti na základě testů, které nerespektují specifika Romské komunity, a mnohokrát k této segregaci dochází i dobrovolně ze strany Romských rodičů z výše uvedených důvodů. Problém je tedy třeba hledat i u rodičů Romských žáků, kteří nemají dostatečnou motivaci pro začlenění svých dětí do majoritní společnosti a poskytnout jim informace o výhodnosti vzdělání pro jejich děti.

Dalším problémem, který se ve zprávě vyskytuje, je to, že Romské děti jen v minimální míře navštěvují mateřské školy. Pro jejich lepší začlenění do společnosti je zvýšení počtu žáků v těchto zařízeních nutné.

ECRI dále chválí „rozjezd“ tzv. Nultých ročníků, kdy Romští žáci navštěvují přípravný ročník před nástupem do povinné školní docházky a kde se v podstatě vyrovnávají rozdíly mezi majoritou a menšinou. Takto připravení Romové jsou tedy schopni lépe „zapadnout“ do základní školy. Nicméně těchto přípravných ročníků je nízký počet a jsou málo navštěvované. České republice je proto doporučeno, aby tuto praxi více podpořila a rozvinula.

ECRI dále upozorňuje na velmi nízký počet Romských žáků na středních a vysokých školách. Doporučuje tedy, prozkoumat, co může mít vliv na tuto skutečnost. Jmenuje například stereotypy a nízká očekávání pedagogů o Romech. Vyzývá tedy ČR, aby podpořila Romské žáky například tím, že přijme pedagogické Romské pracovníky.

Absence vzdělávání o dějinách a kultuře Romů, je dalším problémem, který existuje na českých školách. Ke zvýšení snášenlivosti a tolerance mezi majoritou a menšinou je třeba tyto témata do vzdělávacího procesu zařadit.

ECRI obecně považuje za problém nízkou účast Romské komunity na veřejném životě a s tím související možností ovlivnit systém vzdělávání. ČR by měla udělat mnoho, pro posílení Romů v této oblasti.

V neposlední řadě kritizuje ECRI i fakt, že v této době neexistoval v ČR antidiskriminační zákon, který by zakazoval diskriminaci i v přístupu ke vzdělávání.

Shrme-li druhou zprávu, zjistíme, že ECRI se skutečně do hloubky seznámila s poměry v českém školství a dokázala tak najít chyby, které se v tomto systému nacházejí.

Nezastavila se ovšem jen u hledání problémů, ale navrhla i možná řešení a poukázala na místa, kde je třeba vyvinout větší úsilí. O tom, jestli se od roku 1999 změnilo české školství píše zpráva třetí vydaná v roce 2004. Jak jsme si ale mohli všimnout, rozdíl mezi první a druhou zprávou ECRI spočívá především v hloubce šetření a nikoli ve zlepšení situace.

6.1.3 Třetí zpráva

Obecně můžeme o třetí zprávě ECRI napsat, že pozitivně hodnotí například proces přijímání anti-diskriminačního zákona, ale na druhou stranu také říká, že bylo přijato jen velmi málo opatření k potírání diskriminace a že změny pokračují pomalu. Podobné kritické hodnocení jsme již měli možnost číst ve druhé zprávě a ČR tak vypadá, že si z těchto zpráv, které jsou psány jednou z orgánů Rady Evropy, nedělá příliš velké starosti.

Ba naopak. Snaží se bránit některým stanoviskům, když byla ke třetí zprávě přidána příloha, ve které ČR zpochybňuje některá stanoviska ECRI. Důvodem pro přidání tohoto dodatku jsou podle české strany „časová omezení“, která znemožnila diskuzi o této zprávě na některých úrovních. Přidaná stanoviska jsou pohledem na zprávu tří ministerstev, konkrétně pak ministerstva vnitra, ministerstva práce a sociálních věcí a ministerstva spravedlnosti. Ti tedy tvrdí, že informace ve zprávě nejsou vyvážené a jsou získané z pochybných zdrojů, jako jsou například nevládní organizace.

Dodatek se poté vyjadřuje k některým paragrafům a opravuje informace v nich napsané. Tyto opravy se ovšem netýkají paragrafů vzdělávání a proto se dále tímto dodatkem nebudeme zabývat. Můžeme totiž předpokládat, že ECRI náležitě konzultovalo svá stanoviska z této oblasti s českým ministerstvem a vycházelo z jasně doložitelných faktů, když proti němu nebylo v této oblasti vzneseno námitek.

V samotném hodnocení přístupu ke vzdělání Romů bylo, podle ECRI, učiněno málo a nadále jsou děti posílány do škol pro mentálně postižené. Rodiče těchto žáků stále nemají dostatek informací o důsledcích tohoto kroku a jsou navíc nabádáni, aby své dítě do těchto škol poslali, protože jim tam údajně bude lépe a bude jim věnována odborná pozornost.

Někteří rodiče mají podle zprávy i zkušenost s odmítnutím k přijetí do školy, neboť se škola bojí, že dostane „nálepku“ Romské školy, což je pro majoritu nepřijatelné a došlo by tak k odlivu těchto žáků.

ECRI oceňuje tzv. nulté ročníky, kterých je ovšem nedostatek, ačkoliv přinášejí pozitivní výsledky. Zároveň však někteří Romští rodiče neradi posílají své děti do těchto

zařízení, protože by přišli o přídavky na děti.

Nově kritizovanou věcí je segregace v rámci obyčejné základní školy, kdy dochází k oddělení Romské třídy od ostatních. Také je stále nedostatek Romů na střední i vyšší úrovni vzdělávání. Odborní asistenti jsou také pozitivní věcí, ale je jich opět nedostatečné množství a ne všechny školy je chtějí.

Z doporučení, které ECRI v závěru kapitoly o vzdělávání jasně vyplývá, že se v této oblasti neudělalo téměř nic, protože doporučení jsou stejná, jako v minulé zprávě. Nutnost odstranění segregace, větší informovanost rodičů o důležitosti vzdělání, kampaň na podporu tolerance a integrace Romů atd.

Pokud si tedy kdokoliv přečte tyto zprávy, nabude dojmu, že ačkoliv nám je problém ukazován Radou Evropy a jsou nám dána doporučení na zlepšení situace, Česká republika činí málo a nebo vůbec pro vypořádání se s tímto problémem.

6.1.4 Čtvrtá zpráva

Čtvrtá zpráva z roku 2009 se opět vyjadřuje k celkovému pokroku České republiky v oblasti diskriminace a opět kritizuje za stejné problémy, kterým ČR nedokáže čelit. Ačkoliv pozitivně hodnotí reformu školství, změna škol zvláštních na základní školy praktické stále nepřináší příliš pozitiv a segregace pokračuje. Opět je zmíněno nedostatečné množství pedagogických asistentů. ECRI tedy doporučuje učinit kroky ke zlepšení situace především při segregaci Romů při vzdělávání.

ECRI naléhá na ČR v souvislosti přijetím zákonů a mezinárodních smluv týkajících se potírání diskriminace. Také hodnotí Radu vlády pro záležitosti romské menšiny jako užitečnou, avšak z důvodu nízkých finančních prostředků jako málo účinnou.

V samostatné kapitole je opět poukázáno na problémy ve školství, které stále trápí segregace, špatné psychologické testy a omezený přístup Romů ke střednímu a vysokému vzdělávání.

I ve čtvrté, a doposud poslední, zprávě ECRI o diskriminaci v ČR je vidět malý pokrok při řešení Romské situace. ECRI stále marně naléhá na českou vládu, aby místo formálních kroků přistoupila k jasným a praktickým činům s cílem zabránit diskriminaci.

6.2 Hodnotící zprávy EU

Na počátku hodnotících zpráv EU o ČR stála tzv. Agenda 2000, tedy akční program přijatý Evropskou komisí 15. července 1997 v němž byl proveden rozbor strategie rozšíření EU a také výhled do budoucnosti fungování rozšířené unie.⁵⁴ V Agendě 2000 bylo také rozhodnuto, že budou každoročně utvářeny a zveřejňovány Pravidelné zprávy o pokroku jednotlivých přistupujících zemí (dále jen Hodnotící zprávy), počínaje rokem 1998. Součástí Agendy 2000 byly i Posudky komise k žádostem států o přijetí do EU.

Posudek k žádosti ČR se zabývá připraveností ČR ke vstupu do EU a jedná se tak o první zhodnocení situace v ČR podle Kodaňských kritérií. V Posudku jsou rozebrány otázky politické i ekonomické. Pro naši práci je zásadní pohled na problematiku Romů, která je zařazena do politických kritérií.

Posudek se v oblasti práv menšin zabývá výhradně Romskou menšinou. Ta je z pohledu EU vystavena mnoha formám diskriminace, jako jsou násilné útoky a přístup k práci a bydlení. Dalším problémem je i zákon o občanství, který zapříčinil vyhoštění některých Romů. EU tedy doporučuje vyšší nasazení při řešení této problematiky.

Hodnotící zprávy byly vydávány Komisí každoročně od roku 1998 do roku 2002. V následující tabulce jsou shrnuty nejdůležitější body Hodnotících zpráv za jednotlivé roky. S těmito údaji se dále bude pracovat a bude zhodnocena míra pokroku mezi jednotlivými roky.

---

54 Slovník pojmů. [online]. *Europa*. [cit. 2012-04-12]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_2_cs.htm

Tabulka č 3

Otázka Romské menšiny v Hodnotících zprávách EU o ČR z let 1998 – 2002

1998	<ul style="list-style-type: none"> • „<i>Situace menšin je uspokojující s výjimkou romské menšiny, jejíž postavení se od července 1997 nijak nezlepšilo [...]</i>“ (Pravidelná zpráva o ČR 1998) • Zpráva si všímá i tzv. Bratinkovy zprávy (viz. Kapitola 6) a poukazuje na její pozitivní vliv ve smyslu lepšího porozumění situace • Zmíněny jsou rasové útoky, segregace při bydlení a migrace Romů do Velké Británie a Kanady
1999	<ul style="list-style-type: none"> • „<i>Situace Romů se za poslední rok znatelně nezměnila. Je nadále charakteristická rozšířenou diskriminací [...]</i>“ (Pravidelná zpráva o ČR 1999) • Zpráva poukazuje na stavbu plotu v Matiční ulici v Ústí nad Labem • Připomíná zvyšující se počet příznivců extremistických skupin • Pozitivně hodnotí institut zmocněnce pro lidská práva • Pozitivně hodnotí plnění akčního plánu vlády proti diskriminaci • Kritizuje nedostatečné financování Meziresortní komise pro romské otázky • Poukazuje na segregaci Romů v přístupu ke vzdělávání • Zmiňuje migraci Romů do VB • Nabádá ČR k vytvoření dlouhodobé politiky boje proti diskriminaci
2000	<ul style="list-style-type: none"> • „<i>V loňském roce byla věnována zvýšená a v některých ohledech dokonce výrazná pozornost situaci romské komunity, zejména pokud jde o systém vzdělávání. Trvalé zlepšení situace Romů ovšem vyžaduje soustavné a dlouhodobé úsilí.</i>“ (Pravidelná zpráva o ČR 2000) • Pozitivně hodnotí postup vlády při řešení situace ve vzdělávání. Především pak financování asistentů pro romské děti na mateřských, základních a středních školách. • Konstatuje vysoké procento romských dětí ve zvláštních školách • Příznivě hodnotí určité zlepšení bydlení Romů • Poukazuje na vysokou nezaměstnanost Romů • Celkově vyzývá k zintenzivnění úsilí při řešení diskriminace
2001	<ul style="list-style-type: none"> • „<i>Část romské populace, která podle odhadu představuje až 300 000 osob, což jsou tři procenta obyvatelstva, trpí i nadále rozsáhlou diskriminací a nachází se daleko pod průměrem životní úrovně a příležitostí.</i>“ (Pravidelná zpráva o ČR 2001) • Kritizuje nízkou vzdělanost Romů, vysokou nezaměstnanost a špatné podmínky k bydlení • Pozitivně hodnotí činnost vlády a připravované zákony • Příznivě hodnotí zvyšující se částku určenou na financování aktivit v boji proti diskriminaci, jakými jsou kampaně, Meziresortní komise a asistenti pedagogů • Podporuje i síť Romských poradců v okresech • Celkově opět podněcuje vládu k větší aktivitě při boji proti diskriminaci

2002	<ul style="list-style-type: none"> • “[...] Romové stále trpí široce rozšířenou diskriminací v oblasti vzdělávání, zaměstnání a bydlení.“ (Pravidelná zpráva o ČR 2002) • Pozitivně hodnotí Radu vlády pro záležitosti Romské menšiny • Kritizuje nedostatečné finanční prostředky pro boj s diskriminací • Obává se zrušení Romských poradců se zrušením okresů • Kritizuje plány Ministerstva školství jako <i>ad hoc</i> a s malým dosahem • Poukazuje na vysokou nezaměstnanost, špatné bydlení i rasistické útoky • Navrhuje přijetí antidiskriminační legislativy
------	--

Hodnotící zprávy každoročně zvyšovali obsáhlost jednotlivých popisovaných problémů. Počet stran Hodnotících zpráv se od roku 1998, kdy jich bylo 40, zvýšil na 155 stran v roce 2002. Nezvyšovala se ovšem jen kvantita těchto zpráv, ale především kvalita. Od poněkud povrchnějších závěrů z Posudku z roku 1997 se Evropská komise dostala až k hloubkovému popisu problematiky diskriminace Romů v roce 2002 se znalostí širších souvislostí.

Podíváme-li se na pokrok učiněný mezi jednotlivými roky, zjistíme že se situace Romů vůbec nelepšila mezi posudkem a zprávami z let 1997 až 1999. Je to zde dokonce doslovně napsáno. Zajímavé také je, že první zmínka o segregaci Romů na českých školách je popsána až v roce 1999. Celkově lze tedy uvažovat, že problematika Romů nebyla v tomto období mezi lety 1997 až 1999 prioritou pro českou vládu a EK neměla ani dostatečné informace k vytvoření většího tlaku na ČR.

Situace se ovšem mění s rokem 2000. Česká vláda je chválena za pokrok a Hodnotící zprávy již podrobněji popisují stav Romské menšiny v ČR. Je dokonce vyjmenováno několik probíhajících programů na podporu integrace Romů. Stále je ovšem ČR kritizována za nedostatečně intenzivní úsilí a to až do roku 2002. Přesto je v Hodnotících zprávách od roku 2000 vidět změna postoje EK, která již jen nekonstatuje nicnedělání ČR, ale také oceňuje určitou snahu.

Tuto změnu v Hodnotících zprávách připisují zavedení Koncepce romské integrace, která určovala kroky české vlády v boji proti diskriminaci Romů. Na jejím základě bylo pro EK jednodušší určit jaké kroky ČR podniká a jak jsou efektivní.

Porovnáme-li Hodnotící zprávy z let 1998 a 2002, tedy první a poslední zprávu, mezi sebou, nalezneme významný posun vpřed v obsahu Zpráv. První zpráva se otázkou Romů příliš nezaobírala oproti poslední, která již komplexně hodnotila situaci v ČR. Co se ovšem mezi jednotlivými zprávami nezměnilo je fakt, že Romské děti byli a jsou stále diskriminováni v přístupu ke vzdělání a jsou stále segregováni. Jinými slovy, tlak EU se

zvyšoval, určité kroky ČR učinila, ale změnilo se jen málo.

6.3 Porovnání zpráv ECRI a EK

Na závěr kapitoly ještě porovnáme zprávy vydané Radou Evropy a Evropskou komisí EU. První zpráva ECRI byla vydaná ve stejném roce jako Posudek EK, tedy v roce 1997. Obě zprávy se shodují, že největším problémem té doby ve vztahu k Romům byl zákon o občanství. Obě zprávy také postrádali hlubší průzkum problematiky. Shodují se i na tom, že je třeba dlouhodobějšího úsilí pro změnu situace Romů.

Druhá zpráva ECRI byla vydána v roce 1999 a koresponduje tak s druhou Hodnotící zprávou EU. Již na první pohled je zřejmý rozdíl v množství informací obsáhlých v obou zprávách. EK uvádí jen ty největší problémy a podněcuje vládu ČR k činům. ECRI jde dál, když je do hloubky seznámena se situací ve školství. Navrhuje dokonce zavedení některých nových opatření a nabádá českou vládu v této věci k vyšší aktivitě.

Třetí a čtvrtá zpráva ECRI již nemůže být porovnáována s žádnou další Hodnotící zprávou EK, protože byly vydány v jiných obdobích.

Zřejmé ovšem je, že celkově se ECRI daleko více zabývala problematikou Romů v ČR než EK, která měla ovšem větší vliv na změny v ČR. Tento paradox je pravděpodobně dán tím, že ECRI se výhradně zabývá diskriminací a EK má záběr širší a tudíž je v jednotlivých otázkách povrchnější.

7 Závěr

V bakalářské práci byl prozkoumán vztah, který je mezi ČR a EU v oblasti vzdělávání Romské menšiny. Tento vztah se v průběhu let měnil v závislosti na vývoji situace Romů v ČR. Podle EU se celkový přístup ČR k Romům zlepšil, i když pozitivní vývoj mohl být intenzivnější.

Vzdělávání Romů se z počátku existence samostatné ČR příliš neřešilo. Zlom nastal až se vstupem ČR do Rady Evropy, příchodem nevládních organizací, přihláškou do EU a na ní navazujícími hodnotícími zprávami, což v důsledku přineslo určitý posun ve snahách o změnu na úrovni vlády ČR, která byla stále více kritizována. Zásadní také byla Bratinkova zpráva, která jako první přinesla objektivní pohled na stav Romské menšiny a na základě níž začala vláda ČR konat určité kroky.

V úvodu práce byla vyřčena výzkumná otázka, zda-li vliv vstupu ČR do EU přinesl pozitivní změny ve vzdělávání Romů. Odpověď, na základě této práce, je negativní. Tím, že ČR vstoupila do EU, byla bezpochybně značně ovlivněna v mnoha oblastech. Podíváme-li se ale na vzdělávání Romů před a po vstupu do EU, zjistíme, že se příliš nezměnilo, což dokazují i novější zprávy mezinárodních organizací, které kritizují ČR za stále stejné prohřešky. I přes tlak a snahu EU a dalších mezinárodních organizací, se tedy situace Romů nelepší a je řešena s minimálním úsilím vlády ČR.

Připustíme-li ovšem, že situace se určitým pozitivním způsobem změnila, musíme také uznat, že vliv EU nebyl nejvyšší a tvořil pouze část globálního tlaku, který z většiny vyvíjela Rada Evropy.

Problém tedy není v tom, že by se EU nesnažila o změnu, ale v nečinnosti vlády ČR a nedostatku finančních prostředků pro boj proti diskriminaci. ČR má sice vytvořeny instituce zabývající se Romskou menšinou, je si vědoma mezinárodní kritiky a podporuje určité snahy o inkluzi, ale nečinní dostatek pro úplné začlenění Romů do společnosti. Otázkou tedy zůstává, kdy se situace Romů ve vzdělávánílepší?

8 Zdroje

Literatura

BARŠA, Pavel: Ethnocultural Justice in East European States and the Case of the Czech Roma. In: *Can Liberal Pluralism be Exported?*. New York: OUP, 2001, s. 243 - 258.

HORVÁTHOVÁ, Jana: *Kapitoly z dějin Romů*. Praha: Lidové noviny, 2002.

KUBÁT, Michal (ED.): *Východní rozšíření Evropské unie*. Brno, 2001.

RAM, Melanie H: *Democratization through European Integration: The Case of Minority Rights in the Czech Republic and Romania*. 2003.

ŠOTOLOVÁ, Eva: *Vzdělávání Romů*. Praha: Karolinum, 2008.

Elektronické knihy

AMNESTY INTERNATIONAL: *Nedokončený úkol*. [online]. Londýn: Amnesty International, 2009. Dostupné z:

<<http://www.amnesty.org/en/library/asset/EUR71/003/2009/cs/a274cab0-f1db-40c6-ad24-fac784e4450a/eur710032009cs.pdf>>

EQUALITY AND THE ROMA EDUCATION FUND: *From Segregation to Inclusion: Roma Pupils in the United Kingdom*. [online]. 2011. Dostupné z:

<http://equality.uk.com/Education_files/From%20segregation%20to%20integration_1.pdf>

ERRC: *Stigmata: segregovaná výuka Romů ve školách střední a východní Evropy*. [online]. 2005. Dostupné z: <<http://www.errc.org/cms/upload/file/stigmata-in-czech.pdf>>

EUROPEAN COMMISSION: *The Situation of Roma in an Enlarged European Union*. [online]. United Kingdom, 2004. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=99&langId=en>>

Mezinárodní smlouvy a jiné dokumenty

Amsterodamská smlouva. [online]. *Europa*. 1997. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/amsterodamska_smlouva_cs.pdf>

Dohoda o přidružení České republiky k Evropské unii. [online]. *Euroskop*. 1993. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/gallery/5/1662-ec078fe7_58b7_4481_b5bf_b8b35eb0246d.pdf>

Evropská sociální charta. [online]. *MPSV*. 1961. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/1218/esch.pdf>>

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. [online]. *COE*. 1950. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <http://www.echr.coe.int/NR/ronlyres/82E3CE7F-5D3D-46EB-8C13-4F3262F9E20B/0/CZE_CONV.pdf>

Helsinský závěrečný akt. [online]. *OSCE*. 1975. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <<http://www.osce.org/mc/39501>>

Charta regionálních či menšinových jazyků. [online]. *Vláda ČR*. 1992. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/dokumenty/mezinarodni-dokumenty/charta_cz_1.pdf>

Lisabonská smlouva. [online]. *Europa*. 2007. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:CS:HTML>>

Listina základních práv Evropské unie. [online]. *Europa*. 2007. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:cs:PDF>>

Maastrichtská smlouva. [online]. *Europa*. 1992. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11992M/htm/11992M.html>>

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech. [online]. *OSN*. 1966. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/mezinarodni-pakt-o-hospodarskych-socialnich-a-kulturnich-pravech.pdf>>

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. [online]. *OSN*. 1966. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/mezinar.pakt-obc.a.polit.prava.pdf>>

Pařížská charta pro novou Evropu. [online]. *OSCE*. 1990. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <<http://www.osce.org/mc/39516>>

Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin. [online]. *COE*. 1994. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities/1_AtGlance/PDF_Text_FCNM_cs.pdf>

Smlouva z Nice. [online]. *Europa*. 2000. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/glossary/smlouva_z_nice.pdf>

Úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace. [online]. *UN*. 1965. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <<http://www2.ohchr.org/english/law/cerd.htm>>

Úmluva o právech dítěte. [online]. *UN*. 1989. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <<http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm>>

Všeobecná deklarace lidských práv. [online]. *OSN*. 1948. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>>

Dokumenty EU

Posudek Komise k žádosti České republiky o přijetí do Evropské unie. [online]. *Europa*. 1997. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/posudek97.pdf>>

Pravidelná zpráva o pokroku ČR v přípravách na členství v EU za rok 1998. [online]. *Europa*. 1998. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/pravzpravacr1998.pdf>>

Pravidelná zpráva o pokroku ČR v přípravách na členství v EU za rok 1999. [online]. *Europa*. 1999. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/pravidzprava99.pdf>>

Pravidelná zpráva o pokroku ČR v přípravách na členství v EU za rok 2000. [online]. *Europa*. 2000. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/pravidzprava2000.pdf>>

Pravidelná zpráva o pokroku ČR v přípravách na členství v EU za rok 2001. [online]. *Europa*. 2001. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/pravidelna.pdf>>

Pravidelná zpráva o pokroku ČR v přípravách na členství v EU za rok 2002. [online]. *Europa*. 2002. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/pravidelna_zprava_2002.pdf>

Rámec EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů do roku 2020. [online]. *Europa*. 2011. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:258:0006:0009:CS:PDF>>

Směrnice Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ. [online]. *Europa*. 2000. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0043:cs:HTML>>

Zákony

Zákon č. 198/2009 Sb. o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). [online]. *MPSV*. 2009. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/ppropo.php?ID=z198_2009#par1>

Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). [online]. *MSMT*. 2004. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <<http://www.msmt.cz/dokumenty/novy-skolsky-zakon>>

Zákon č. 74/1958 Sb. o trvalém usídlení kočujících osob. [online]. *MVCR*. 1958. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1958/sb29-58.pdf>>

Zprávy ECRI

First report on the Czech Republic. [online]. *COE*. 1997 [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Czech_Republic/CZE-CbC-I-1997-050-CZ.pdf>

Second report on the Czech Republic. [online]. *COE*. 2000 [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Czech_Republic/CZE-CbC-II-2000-004-CZE.pdf>

Third report on the Czech Republic. [online]. *COE*. 2004 [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Czech_Republic/CZE-CbC-III-2004-22-CZE.pdf>

Fourth report on the Czech Republic. [online]. *COE*. 2009 [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Czech_Republic/CZE-CbC-IV-2009-030-CZE.pdf>

Internetové zdroje

About Decade. [online]. *Decade of Roma Inclusion 2005–2015*. [cit. 2012-04-11]. Dostupné z: <<http://www.romadecade.org/about>>

Agentura: Nepřizpůsobiví se do Šluknovského výběžku nestěhují. [online]. *Ceskenoviny.cz*. 2012. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <<http://www.ceskenoviny.cz/domov/zpravy/agentura-neprizpusobivi-se-do-sluknovskeho-vybezku-nestehuji/771185>>

Agenturu pro sociální začleňování zrušte, žádají politici ze Šluknovska. [online]. *Idnes.cz*. 2012. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/agenturu-pro-socialni-zaclenovani-zruste-zadaji-politici-ze-sluknovska-144-/domaci.aspx?c=A120126_142030_usti-zpravy_alh>

Amnesty a lidská práva. [online]. *Amnesty International*. [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <<http://www.amnesty.cz/page/lidska-prava/>>

Antidiskriminační zákon po dvou a půl letech jeho účinnosti - je v praxi opravdu účinný?. [online]. *Helcom*. [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: <<http://diskriminace.helcom.cz/2012/03/antidiskriminacni-zakon-po-dvou-a-pul-letech-jeho-ucinnosti-%E2%80%93-je-v-praxi-opravdu-ucinny/>>

Bratinkova zpráva. [online]. *Tspweb.cz*. 1997. [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <<http://www.tspweb.cz/dokument-fulltext.shtml?x=133515>>

Committee on the Elimination of Racial Discrimination. [online]. *UN*. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cerd/docs/CZECH_REP_COBs_CERD79.pdf>

Czech republic. [online]. *US Department of State*. 2010. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <<http://www.state.gov/documents/organization/160185.pdf>>

D.H. and others v. The Czech Republic. [online]. *MRGI*. 2006. [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <<http://www.minorityrights.org/2705/minority-rights-jurisprudence/dh-and-others-v-the-czech-republic.html>>

Diskriminace. [online]. *Veřejný ochránce práv*. [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: <<http://www.ochrance.cz/diskriminace/>>

ECONOMIC COSTS OF ROMA EXCLUSION. [online]. *The World Bank Group*. 2011. [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: <<http://go.worldbank.org/G1EL5HZ8S0>>

ERRC je proti testování žáků, může prý prohloubit segregaci Romů. [online].

Ceskenoviny.cz. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z:

<<http://www.ceskenoviny.cz/domov/zpravy/errc-je-proti-testovani-zaku-muze-pry-prohloubit-segregaci-romu/773854>>

EU: Hrozí vám pokuta za nepřijetí antidiskriminačního. [online]. *Euroskop*. [cit. 2012-03-

26]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/38/12133/clanek/http...%3C/http...%3C/...>>

Eurokomisař o dotacích pro školství: Vidím pokrok, ale vyhráno nemáte. [online]. *Idnes.cz*.

23.3.2012. [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <[http://zpravy.idnes.cz/rozhovor-s-eurokomisarem-pro-zamestnanost-laszlo-andorem-po2-/domaci.aspx?](http://zpravy.idnes.cz/rozhovor-s-eurokomisarem-pro-zamestnanost-laszlo-andorem-po2-/domaci.aspx?c=A120322_210453_domaci_abr)

[c=A120322_210453_domaci_abr](http://zpravy.idnes.cz/rozhovor-s-eurokomisarem-pro-zamestnanost-laszlo-andorem-po2-/domaci.aspx?c=A120322_210453_domaci_abr)>

FOLLOW-UP REPORT ON THE CZECH REPUBLIC. [online]. *COE*. [cit. 2012-04-21].

Dostupné z: <[https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=984269&Site=CommDH&BackColorInternet=FEC65B&BackColorIntranet=FEC65B&BackColorLogged=FFC679)

[id=984269&Site=CommDH&BackColorInternet=FEC65B&BackColorIntranet=FEC65B&BackColorLogged=FFC679](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=984269&Site=CommDH&BackColorInternet=FEC65B&BackColorIntranet=FEC65B&BackColorLogged=FFC679)>

Koncepce romské integrace na období 2010–2013. [online]. *Vláda ČR*. 2009. [cit. 2012-

03-12]. Dostupné z: <[http://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-](http://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/Koncepce-romske-integrace-2010---2013.pdf)

[komunity/dokumenty/Koncepce-romske-integrace-2010---2013.pdf](http://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/Koncepce-romske-integrace-2010---2013.pdf)>

Mapování diskriminace napříč Evropou: Šetření o menšinách a diskriminaci v Evropské unii (EU-MIDIS). [online]. *Vláda ČR*. [cit. 2012-03-11]. Dostupné z:

<[http://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/CZE-](http://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/CZE-FRA_diskriminace.doc)

[FRA_diskriminace.doc](http://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/CZE-FRA_diskriminace.doc)>

O Agentuře. [online]. *Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách*. [cit. 2012-

03-21]. Dostupné z: <<http://www.socialni-zaclenovani.cz/o-agenture>>

O ČHV. [online]. *Český helsinský výbor*. [cit. 2012-03-20]. Dostupné z:

<<http://www.helcom.cz/view.php?cislocclanku=2004110301>>

O Člověku v tísní. [online]. *Člověk v tísní*. [cit. 2012-03-20]. Dostupné z:

<<http://www.clovekvtsni.cz/index2.php?id=176>>

Odchod expertů z NAPIV. [online]. *Inkluzivní škola.cz*. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z:

<<http://www.inkluzivniskola.cz/content/odchod-expertu-z-napiv>>

Referendum o přistoupení České republiky k Evropské unii konané ve dnech
13. – 14.06.2003. [online]. *Volby.cz*. [cit. 2012-04-26]. Dostupné z:

<<http://www.volby.cz/pls/ref2003/re13?xjazyk=CZ>>

REPORT BY MR ALVARO GIL-ROBLES, COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS.

[online]. *COE*. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <[https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=73371&Site=CommDH&BackColorInternet=FEC65B&BackColorIntranet=FEC65B&BackColorLogged=FFC679)

[id=73371&Site=CommDH&BackColorInternet=FEC65B&BackColorIntranet=FEC65B&BackColorLogged=FFC679](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=73371&Site=CommDH&BackColorInternet=FEC65B&BackColorIntranet=FEC65B&BackColorLogged=FFC679)>

Report by Thomas Hammarberg, Commissioner for Human Rights of the Council of
Europe. [online]. *COE*. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <[https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1754217&Site=CommDH&BackColorInternet=FEC65B&BackColorIntranet=FEC65B&BackColorLogged=FFC679)

[id=1754217&Site=CommDH&BackColorInternet=FEC65B&BackColorIntranet=FEC65B&BackColorLogged=FFC679](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1754217&Site=CommDH&BackColorInternet=FEC65B&BackColorIntranet=FEC65B&BackColorLogged=FFC679)>

Reports and recommendations – Charter for Regional or Minority Languages. [online].

COE. [cit. 2012-04-26]. Dostupné z:

<http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Report/default_en.asp#Czech>

Roma and Travellers in Public Education. [online]. *Europa*. 1.5.2006 [cit. 2012-04-16].

Dostupné z:

<http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_per_year/previous_publications/pub_tr_romaeducation_en.htm>

Roma Children Denied Equal Education. [online]. *HRW*. 2007. [cit. 2012-03-12]. Dostupné

z: <<http://www.hrw.org/news/2007/11/13/roma-children-denied-equal-education>>

Roma in the Czech Republic Foreigners in Their Own Land. [online]. *HRW*. 1996. [cit.

2012-03-12]. Dostupné z: <<http://www.hrw.org/reports/1996/06/02/czech-republic>>

Romská národnostní menšina. [online]. *Vláda ČR*. 2006. [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <<http://web2006.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/romska-narodnostni-mensina-16149/>>

Rozsudek velkého senátu Soudu ze dne 13. listopadu 2007 ve věci č. 57325/00 – D. H. a ostatní proti České republice. [online]. *Justice*. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <<http://portal.justice.cz/justice2/ms/ms.aspx?o=23&j=33&k=390&d=201083>>

Situace v jednotlivých zemích, návrhy opatření: Česká republika. [online]. *COE*. 1997. [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Czech_Republic/CZE-CbC-I-1997-050-CZ.pdf>

Slovník pojmů – Kodaňská kritéria. [online]. *Europa*. [cit. 2011-12-31]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_182_cs.htm>

Slovník pojmů – Agenda 2000. [online]. *Europa*. [cit. 2012-04-12]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_2_cs.htm>

State Reports, Opinions, Comments and Resolutions – Framework Convention for the Protection of National Minorities. [online]. *COE*. [cit. 2012-04-26]. Dostupné z: <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities/3_FCNMdocs/Table_en.asp#Czech_Republic>

Strategie boje proti extremismu. [online]. *MVCR*. 2009 [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/soubor/strategie-extrem-2009-pdf.aspx>>

Summit EU rozhodl: Česko dostane požadovanou výjimku. [online]. *Ceskatelevize.cz*. [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/71034-summit-eu-rozhodl-cesko-dostane-pozadovanou-vyjimku/>>

Šetření o menšinách a diskriminaci v Evropské unii. [online]. *Europa*. [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: <http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/EU-MIDIS_ROMA_CS.pdf>

Výše zneužívání sociálních dávek se pohybuje okolo 0,35 procenta státního rozpočtu. Jinou cestou unikají ze státní poklady stovky miliard. [online]. *Romea*. [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <<http://www.romea.cz/cz/zpravy/vyse-zneuzivani-socialnich-davek-se-pohybuje-okolo-0-35-procenta-statniho-rozpocetu-jinou-cestou-unikaji-ze-statni-poklady>>

Vzdělanostní dráhy a vzdělanostní šance romských žákyň a žáků. [online]. *GAC*. Praha, 2009. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/uploads/soubory/tiskove_zpravy/vzdelanostni_drahy_a_vzdelanostni_sance_romskych_zakyn_a_zaku.pdf>

Vztah Čechů k národnostním skupinám žijícím v ČR. [online]. *CVVM*. 2012. [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101271s_ov120413.pdf>

Who are we?. [online]. *COE*. [cit. 2011-12-30]. Dostupné z: <<http://www.coe.int/aboutCoe/index.asp?page=quisommesnous>>

Zásady dlouhodobé Koncepce romské integrace do roku 2025. [online]. *Vláda ČR*. 2006. [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/Koncepce_dloohodobe_integrace_2025.doc>

Zpráva o činnosti Agentury. [online]. *Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách*. [cit. 2012-04-18]. Dostupné z: <<http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/o-agenture/agentura-pro-socialni-zaclenovani-v-romskych-lokalitach-zprava-o-cinnosti-v-roce-2010/download>>

Zpráva o stavu romských komunit v České republice. [online]. *Vláda ČR*. 2004. [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/4_Zpr_va_o_situaci_romsk_ch_komunit.doc>